

Odvjetnici i medijacija

Kantoci, Monika

Master's thesis / Diplomski rad

2025

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:145214>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET

Monika Kantoci

DIPLOMSKI RAD

ODVJETNICI I MEDIJACIJA

Katedra za građansko procesno pravo

Mentor: dr. sc. Juraj

Brozović

Zagreb, veljača 2025.

Izjava o izvornosti

Ja, Monika Kantoci pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Monika Kantoci, v.r.

SAŽETAK

Strane uključene u pravni sukob najčešće se obraćaju odvjetnicima čija je profesionalna djelatnost pružati pravnu pomoć. Pri odabiru metode rješavanja spora, odvjetnici su u pravilu dužni potaknuti svoje stranke da pokušaju riješiti spor mirnim putem, u čemu važnu ulogu ima i medijacija.

Opći cilj ovog rada je ispitati kako sudjelovanje odvjetnika u medijaciji utječe na sam postupak. Kako bi se navedeni cilj ostvario, prvotno se izlažu dužnosti odvjetnika u medijaciji, pri čemu se hrvatsko zakonodavstvo i praksa uspoređuju s primjerima talijanskog, portugalskog i slovenskog prava. U nastavku se detaljnije analiziraju načini na koje odvjetnici mogu osujetiti ili pospješiti postupak medijacije, a naposljetku i čimbenici koji (de)motiviraju odvjetnike na učinkovito korištenje medijacije.

Ključni pojmovi: odvjetnici, mirno rješavanje sporova, medijacija, učinkovito provođenje medijacije

SUMMARY

Parties involved in a legal dispute most often turn to lawyers whose professional is to provide legal assistance and advice. When choosing a dispute resolution method, lawyers are generally obliged to encourage their clients to attempt to resolve their dispute amicably, including the possibility to engage in mediation.

The general goal of this paper is to examine how hiring of lawyers in mediation affects the course of proceedings. In order to achieve the stated goal, the duties of lawyers in mediation are first set out, followed by comparison of the Croatian legislation and practice to Italian, Portuguese and Slovenian legal systems. In continuation, the methods by which lawyers can hinder or facilitate the mediation process are also problematized. Finally, this paper analyzes the factors that (de)motivate lawyers to use mediation.

Key terms: lawyers, amicable dispute resolution, mediation, effective conduct of mediation

Sadržaj

1.	UVOD	1
2.	ULOGA ODVJETNIKA U MEDIJACIJI	2
2.1	O ulozi odvjetnika u sporu.....	2
2.2	Uopće o razlici između uloge odvjetnika u parnici i medijaciji	3
2.3	Uloga odvjetnika u hrvatskom zakonodavstvu.....	5
2.3.1.	Medijacija i medijacijska klima u Hrvatskoj.....	5
2.3.2.	Opseg odvjetničkih dužnosti u hrvatskom pravu	6
2.4	Uloga odvjetnika u talijaskom zakonodavstvu.....	8
2.4.1.	Medijacija i medijacijska klima u Italiji.....	8
2.4.2.	Opseg odvjetničkih dužnosti u talijanskom pravu	9
2.5	Uloga odvjetnika u portugalskom zakonodavstvu.....	10
2.5.1.	Medijacija i medijacijska klima u Portugalu.....	10
2.5.2.	Opseg odvjetničkih dužnosti u portugalskom pravu	11
2.6	Uloga odvjetnika u slovenskom zakonodavstvu	12
2.6.1.	Medijacija i medijacijska klima u Sloveniji.....	12
2.6.2.	Opseg odvjetničkih dužnosti u slovenskom pravu	13
3.	PRISUTNOST ODVJETNIKA I UČINKOVITOST MEDIJACIJE.....	14
3.1	Postupanje odvjetnika koje narušava učinkovitost medijacije	14
3.1.1.	Nedovoljno upoznavanje s prednostima i osobitostima medijacije	14
3.1.2.	Nedovoljno informiranje stranke o postupku medijacije kao načinu rješavanja spora	15
3.1.3.	Nedostatak dobre vjere	16
3.2	Postupanje odvjetnika koje pospješuje ciljeve medijacije.....	17
3.2.1.	Odgovarajuća priprema stranke	17
3.2.2.	Suradnja s medijatorom.....	18
3.2.3.	Podrška stranci u medijaciji	19
4.	RAZLOZI ODVJETNIČKOG OTPORA MEDIJACIJI.....	20
4.1	Nerazumijevanje i nerazlikovanje alternativnih metoda rješavanja sporova	20
4.2	Strah od gubitka reputacije	21
4.3	Prethodno negativno iskustvo s postupkom medijacije.....	21
4.4	Financijski aspekt	22
5.	MOGUĆE KORISTI MEDIJACIJE ZA ODVJETNIKE	24
5.1	Koristi medijacijskih vještina u radu	24
5.2	Proširivanje znanja i profesionalno zadovoljstvo.....	25

5.3	Konkurentnost i zarada.....	26
6.	ZAKLJUČAK	27
7.	LITERATURA.....	30

1. UVOD

Abraham Lincoln: „Dobra nagodba bolja je od dobre tužbe.“¹

Stranke koje su suočene s nekim oblikom spora često se obraćaju odvjetnicima. Odvjetnici u sklopu svoje djelatnosti pružaju pravnu pomoć, posebice savjetuju stranke na koji način mogu riješiti spor te ih zastupaju, sastavljaju isprave kao što su ugovori i oporuke, formiraju tužbe, žalbe, izvanredne pravne lijekove, molbe i druge podneske.²

Pravno obrazovanje i praksa u većini europskih zemalja počivaju na učenju o sudskom postupku kao općoj i primarnoj metodi rješavanja pravnih sporova.³ No, sudski su postupci prije svega dugotrajni i skupi, a izvršivost odluka je često spora. U mnogim državama to je uzrok krizi pravosuđa.⁴ Kako bi pravosudni aparat nadvladao krizu te istovremeno očuvao temeljno pravo stranka na pristup sudu, poseže se za alternativnim pravcima rješavanja pravnih sukoba. Poticanje alternativnih metoda rješavanja sporova (*Alternative Dispute Resolution*; dalje: ADR) politički je prioritet u Europskoj Uniji.⁵ Poseban naglasak stavlja se na institut medijacije. Medijacija je prepoznata kao metoda koja može imati značajnu ulogu u rasterećenju sudova, poboljšanju njihove učinkovitosti i većeg zadovoljstva stranaka.⁶ Omogućava strankama autonomno rješavanje spora koje je brže i uz manje troškova.

Odvjetnici imaju izvjesnu ulogu u odabiru metode rješavanja spora. Obvezni su upozoriti stranke na mogućnost mirnog rješavanja spora i poticati ih da te metode koriste u dobroj vjeri.⁷

¹ Izjava Abrahama Lincolna. V. Curran, D. J., Kingdon, E., *Abraham Lincoln: An Early Champion of ADR*, dostupno na: <https://www.mdrs.com/faqs/mdrs-articles/abraham-lincoln-an-early-champion-of-adr/>, (20. travnja 2024.).

² Čl. 3. Zakona o odvjetništvu (NN 126/21; dalje ZO).

³ Uzelac, A., *Mirenje kao alternativa suđenju*, u: Uzelac, A., Gotovac, V. (ur.) *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM Press, Zagreb, 2024., str. 11.

⁴ *Ibid.*, str. 15-32. V. Uzelac, A., *Efficiency of European Justice Systems, The strength and weaknesses of the CEPEJ evaluations*, u: *International Journal of Procedural Law*, 2011., str. 107-110.; Zuckermann, A.A., *Civil Justice in Crisis*, Oxford, 1999.; Chiarloni, A., *Comparative Perspective on the Crisis of Civil Justice and on its Possible Remedies, Procedural Law on the Threshold of a New Millennium*, Beč, 2002., str. 149-162. Ukupni broj neriješenih predmeta smanjio se, ali se trajanje sudskih postupaka uglavnom produžilo. Prema podacima iz Pregleda stanja u području pravosuđa u EU-u za 2023., broj neriješenih predmeta i trajanje postupaka i dalje su među najvećima u EU-u. Izvješće o vladavini prava za 2023., Stanje vladavine prava u Europskoj uniji.

⁵ Smjernice Europske Unije izražene u temeljnom dokumentu o mirenju koji je Europska komisija objavila u travnju 2002. kao tzv. Zelenu knjigu, dostupno na: http://www.europa.eu.int/comm/off/green/index_en.htm, (25. ožujka 2024.).

⁶ Alexander N., *Global trends in mediation*, 2. izdanje, Kluwer Law, 2006., poglavlje 1.5.1. Six Objectives of Mediation, cit. prema Bilić, V., *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, Zagreb, 2008., str. 198.

⁷ Točka 51. Kodeksa odvjetničke etike (NN 81/22; dalje: KOE); Brozović, J., Uzelac, A., *Zakon o mirnom rješavanju sporova: Korak unaprijed ili još jedna propuštena prilika?*, 2023., dostupno na:

Oni na taj način posredno utječu i na stupanj korištenja medijacije. Postoje oprečna mišljenja o prisutnosti odvjetnika u postupku medijacije, odnosno njihovom utjecaju na učinkovitost i sklapanje nagodbe.⁸

Opći cilj ovog rada je ispitati kako prisutnost odvjetnika u medijaciji utječe na samo provođenje tog postupka. U ostvarenju tog cilja, upotrebom dogmatske i komparativne metode odgovor će se na sljedeća pitanja:

1. Koje sve dužnosti imaju odvjetnici u vezi s mirnim rješavanjem sporova?
2. Na koji način odvjetnici mogu pospješiti ili osujetiti postupak medijacije?
3. Koji su razlozi odvjetničkog otpora medijaciji?
4. Kako institut medijacije može koristiti odvjetnicima?

U komparativnoj analizi odabrani su pravni sustavi zemalja Europske Unije u kojima se medijacija uspješno koristi ili koji su hrvatskom pravnom sustavu bliski uslijed zajedničke pravne tradicije. Kako bi slika bila potpunija, u radu će se konzultirati i dopunska komparativna literatura o medijaciji.

2. ULOGA ODVJETNIKA U MEDIJACIJI

2.1 O ulozi odvjetnika u sporu

Stranke ne moraju procesne radnje poduzimati osobno, već u ime i za račun njih to mogu činiti zastupnici. Najčešće će to biti dobrovoljni zastupnici, odnosno punomoćnici.⁹ Odvjetništvo je samostalna i neovisna služba koja građanima osigurava pravnu pomoć u skladu sa zakonom.¹⁰ Zastupanje fizičkih i pravnih osoba, pred sudom i drugim tijelima jedna je od najvažnijih dužnosti odvjetnika. Ponašanje odvjetnika u sporu treba biti usmjereno na zadobivanje povjerenja stranke, ali i pravosudnih i drugih tijela pred kojima nastupa.¹¹ U

<https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/zakon-o-mirnom-rjesavanju-sporova-korak-unaprijed-ili-jos-jedna-propustena-prilika>, (3. ožujka 2024.); Cooper, D., *Lawyers behaving badly in mediations: Lessons for legal educators*, Australasian Dispute Resolution Journal, 2014., str. 205.; Hanks, M., *Perspectives on mandatory mediation*, UNSW Law Journal, 2012., str. 937.

⁸ Istraživanje koje se odnosi na utjecaj odvjetnika u medijaciji pokazalo je kako je korisnost medijatora smanjena prisutnošću odvjetnika. Poitras, J., Stimec, A., i Roberge, J., *The Negative Impact of Attorneys on Mediation Outcomes: A Myth or a Reality?*, Negotiation Journal 26(1), 2010., str. 9-24.; Suprotno Mehta, S., *Attorneys In Mediation: Angel Or Devil Or Both?*, dostupno na: <https://mediate.com/attorneys-in-mediation-angel-or-devil-or-both/>, (10. svibnja 2024.).

⁹ Čl. 89.a, Zakona o parničnom postupku (NN, 155/23).

¹⁰ Čl. 27. Ustava Republike Hrvatske (NN 41/01);

Čl. 3. ZO-a.

¹¹ Točka 5. KOE-a.

rješavanju sporova između stranka on treba postupati učinkovito s ciljem postizanja zahtjeva njegove stranke uz istovremenu obzirnost i objektivnost prema protivnoj strani.¹²

2.2 Uopće o razlici između uloge odvjetnika u parnici i medijaciji

Stranke dolaze pred suca sa suprotnim zahtjevima, svaka od njih želi da se donese odluka kojom će se utvrditi da je baš ona u pravu. Dakle, u parničnim postupcima nužno jedna stranka postaje pobjednik, dok je druga gubitnik. Suprotno, u slučaju uspješne medijacije, obje stranke izlaze kao dobitnici (*win-win*). „Pravda“ koja se postiže medijacijom predstavlja pravo koje dolazi od samih stranaka pa im kao takvo nije apstraktno.¹³ U literaturi se općenito zagovara pregovaranje na temelju interesa, posebno u okviru tzv. *harvardske metode* pregovaranja.¹⁴ Zastupanje na temelju interesa, a ne pozicija promiče ideju trajnog rješavanja sporova.¹⁵

Uloga odvjetnika u medijaciji može se podijeliti na faze: prije, tijekom i nakon postupka medijacije.¹⁶

Prije nego li se održi prvi sastanak odvjetnik treba poučiti stranku o samom postupku medijacije. Važno je da objasni stranci koje su razlike medijacije u odnosu na postupak pred sudom, koja je uloga medijatora, kako će izgledati zajednički sastanci, a treba i prikupiti svu

¹² *Ibid.*, točka 73;

Matić, T., Hrvatska odvjetnička komora, *Odvjetnik*, god. 72, Zagreb, 1999., str. 6.

¹³ Dyrnishi, A., *Mediation's role solving conflicts in corrupted judiciary systems*, Mediterranean Journal of Social Sciences, Rim, 2014., str. 16.

¹⁴ Harvardska pravila pregovaranja svodi se na par osnovnih uputa: potrebno je odvojiti ljude od problema („udari po lopti, a ne po čovjeku“); tražiti rješenja na temelju interesa, a ne pozicija te rješenja u interesu obiju stranaka, kao i - uspostaviti objektivna mjerila za rješavanje suprotstavljenih interesa.“ Šimac, S., *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2006., str. 616. Više u: Fisher, R., W. Ury i B. Patton, *Kako do da, Do dogovora pregovorom, a ne predajom*, Neretva, Zagreb, 2003.

¹⁵ Tradicionalno zastupanje stranke polazi od pravnih aspekata spora, odnosno rješenje spora traži se u pravnim normama. No, nerijetko ono što je doista potaklo sukob ostaje neriješeno. Medijacija pruža mogućnost konačnog rješenja spora jer se nastoje uz očuvanje prava zadovoljiti i interesi stranke. Tako odvjetnik koji štiti prava svog klijenta, istodobno ističe njegove interese, surađuje i predlaže opcije rješenja koja će zadovoljiti obje stranke. Veće su šanse za uspješnim postizanjem nagodbe kada su interesi strana zadovoljeni. V. Abramson, H. I., *Mediation Representation: Advocating as a Problem-Solver 2*, 2013., str. 95–148.;

Schneider, Kupfer, A., *Shattering Negotiation Myths: Empirical Evidence on the Effectiveness of Negotiation Style*, 7 Harv. Negot. L. Rev. 143, 196 (2002), 2002., str. 167.

¹⁶ Somani, R., *Role of a lawyer in mediation*, <https://viamediationcentre.org/readnews/ODM0/ROLE-OF-A-LAWYER-IN-MEDIATION>, (7. lipnja 2024.).

relevantnu dokumentaciju.¹⁷ Preporučljivo je zajedno sa strankom zacrtati ciljeve i odrediti strategije pregovaranja te razgovarati o sadržaju potencijalne nagodbe.¹⁸

Tijekom postupka ima prije svega ulogu savjetnika. Pojašnjava stranci pravne aspekte ponuđenih rješenja uzimajući u obzir rizike koji bi iz njih proizašli, potiče ju da iznese određene informacije, predlaže moguća rješenja te sprječava sklapanje za nju nepovoljne nagodbe. Dužan je zajedno s medijatorom olakšavati komunikaciju, u slučaju tenzija, pokušati umiriti svoju stranku.¹⁹ Odvjetnik treba znati procijeniti koje su informacije povjerljive i kao takve trebaju biti zaštićene. Ipak, korisno je da na odvojenim sastancima stranke iznesu medijatoru i takve informacije jer u protivnome šanse za uspješnu medijaciju su umanjene. Nadalje, odvjetnik mora moći odrediti pravne granice u postizanju nagodbe (ne smije ohrabrivati stranku da nagodbom prihvati nešto suprotno prisilnim propisima ili neprovedivo).²⁰ U slučaju da njegova stranka nije prisutna, odvjetnik pregovara u njezino ime. Jednako kao i medijator, odvjetnik bi trebao nastojati saznati što se krije iza pravnog spora, što mu je prethodilo.

Ako je pak nagodba izostala, pruža stranci informacije o daljnjem tijeku spora, provodi pripreme za parnični ili arbitražni postupak.²¹ Odvjetnik bi trebao moći objasniti stranci važnost održanja dobrih odnosa i nakon završetka spora. Isto tako, u slučaju neuspješne medijacije moći pronaći prednosti koje su ipak ostvarili kako se stranka ne bi osjećala prevarenom.²² Odvjetnici ne moraju nužno zastupati ili savjetovati tijekom čitave medijacije jer njihova zadaća može biti i samo pregledavanje finalne nagodbe.

¹⁷ Brojna djela o tome, međuostalim: Lawrence, K. L. J., *Mediation Advocacy: Partnering with the Mediator*, Ohio State Journal on Dispute Resolution 425, Ohio, 2000., str. 430.;

Murray, J., Scott Rau A. & Sherman, F., E., *Process of Dispute Resolution: The Role of Lawyers*, Foundation Press, 1989., str. 367–378.

¹⁸ Odvjetnik mora biti tijekom čitavog sastanka vrlo koncentriran kako ne bi ugrozio pregovaračku snagu svoje stranke. Odvjetnik Marko Bohaček, Radionica Medijacija – perspektiva medijatora i odvjetnika, u organizaciji Odbora za mirenje Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 7. svibnja 2024.

¹⁹ Europska komisija je 2004. godine u suradnji s predstavnicima organizacija za medijaciju, profesionalnim i potrošačkim udrugama donijela *The European Code of Conduct for Mediators*.

Sadrži parametre stručnosti i znanja koji podrazumijevaju odgovarajuću obuku, te kontinuirano obrazovanje i prakticiranje medijacijskih vještina kod medijatora, dostupno na:

http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm > [The European Code of Conduct for Mediators](http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm), (18. ožujka 2024.).

²⁰ Davidson, I., *The Art of Advocacy in Mediation*, The Journal of the NSW Bar Association, 2020., str. 35 i 36.

²⁰ Holst, K., *The Roles of Attorneys in Mediation*, 7 Bahcesehir Univ. L. Rev. 242, 2012., str. 247-248.

²¹ Mantle, M., *Mediation: A Practical Guide for Lawyers*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2017., str. 59.

²² Odvjetnik Tuškan ističe da i formalno neuspjela medijacija donosi koristi, stranke su unaprijedile svoju ranije potpuno prekinutu komunikaciju i približile suprotstavljene stavove. Navodi i slučaj u kojem je korporacija na sudu dobila spor vrijedan 8 mil. eura, od čega će naplatiti 6, ali izgubila je poslovnog partnera s kojim je u idućih 20 godina poslovanja mogla zaraditi daleko veći iznos.;

Grdić, D., *Četiri od pet trgovačkih sporova može se brže i jeftinije riješiti nagodbom*, 2010., dostupno na: <https://www.poslovni.hr/hrvatska/cetiri-od-pet-trgovackih-sporova-moze-se-brze-i-jeftinije-rijesiti-nagodbom-140457>, (18. svibnja 2024.).

Medijacija od odvjetnika zahtijeva podjelu uloga: odvjetnik koji brine o ostvarenju interesa svoje stranke te odvjetnik koji doprinosi učinkovitosti medijacije. Kako bi uspješno „odigrao“ obje, on mora poznavati pravne aspekte spora, interese i potrebe svoje stranke te moći sagledati spor iz perspektive protivne strane. I u postupku medijacije mora se pridržavati etičkih načela postupanja, kako prema svojoj stranci, tako i prema suprotnoj. Stoga, uz obazriv i objektivan stav, nastojati stvarati uvjete za što brže rješavanje spora na obostrano zadovoljstvo.²³

Osim uloge zastupnika stranke, odvjetnici se u postupku medijacije mogu pojaviti i u ulozi medijatora.²⁴ Medijatori koji su ujedno i odvjetnici posjeduju vrlo dobro znanje pravnog aspekta spora što uvelike pomaže strankama da razumiju dostupne pravne opcije u sporu i tako ga brže riješe.²⁵ Oni se lako prilagođavaju facilitacijskom i evolutivnom pristupu.²⁶ Posjeduju vještine kojima stječu poštovanje stranka, održavaju samouvjerenost te analiziraju važna pitanja.²⁷ neki vjeruju kako su odvjetnici prirodni posrednici.²⁸ No, kao medijator vodi računa o interesima obje stranke pa je važno da odvjetnik tijekom cijelog postupka održava neutralnost i nepristranost.²⁹

2.3 Uloga odvjetnika u hrvatskom zakonodavstvu

2.3.1. Medijacija i medijacijska klima u Hrvatskoj

U javnosti se sve više naglašava medijacija, a donošenjem novog Zakona o mirnom rješavanju sporova koji sadrži obvezu pregovaranja prije pokretanja parnice u postupcima radi

²³ Točka 73. KOE-a. Točka 54. st. 2. Kodeksa odvjetničke profesionalne etike (dalje: KOPE), Ljubljana, 2011.

²⁴ Lista izmiritelja/medijatora, HOK, dostupno na: <https://www.hok-cba.hr/centar-za-mirenje/popis-izmiritelja/>, (20. kolovoza 2024.).

²⁵ Cris M. Currie, *Should A Mediator Also Be An Attorney?*, 1999., dostupno na: <https://mediate.com/should-a-mediator-also-be-an-attorney/>, (3. svibnja 2024.); Betetto, N., *Metode in tehnike medijacije v pravdnem postopku*, Pravna praksa, št. 1-2/2002., 2002., str. 2.; Kucec, B., *Intervju Aleš Zalar: Odvetniki – ključ mediacij!*, Odvetnik 29, Revija Odvetniške zbornice Slovenije, 2005., str. 22. V. i: Bellini, C., *Il ruolo dell'avvocato nella mediazione*, dostupno na: <http://www.milanosservatorio.it/wp-content/uploads/2019/02/Bellini.RuoloAvvocatoNellaMediazione.pdf>, (12. svibnja 2024.).

²⁶ Rans B., *Lawyers and Mediation*, 5 Y.B. Arb. & Mediation, 2013., str. 417. Facilitacijski pristup uključuje medijatora koji olakšava raspravu između stranka, dok evaluacijski omogućava medijatorima da se usredotoče na pravne aspekte i daju preporuke.

²⁷ Goldberg, B. S., Shaw, M., *The Secrets of Successful (and Unsuccessful) Mediators Continued: Studies Two and Three*, 23 Negotiation J. 393, 2007., str. 414.

²⁸ Clark, B., *Lawyers and Mediation*, Springer, Berlin, 2012., str. 117-118.; V. i: Currie, *loc.cit.* bilj. 25.

²⁹ Holst, *op.cit.* (bilj. 20), str. 248.; Carrese, C., Olivieri, L., *Medizione: Errori della fase preparatoria*, Ponencias de Expertos en Mediación, Valencia, 2012., str. 127.

naknade štete neupitno je kako će se sve veći broj odvjetnika barem jednom u svojoj praksi zateći pred medijatorom.³⁰

Parničenje je primarna metoda rješavanja sporova, što pokazuje i velik broj sudskih predmeta.³¹ Dok neki odvjetnici podržavaju mirno rješavanje sporova, drugi tvrde da se radi o nametnutoj stranoj novini.³²

2.3.2. Opseg odvjetničkih dužnosti u hrvatskom pravu

U početnim stadijima integriranja mirnog načina rješavanja sporova u domaći pravni poredak, Hrvatska odvjetnička komora (dalje: HOK) dala je svoj doprinos popularizaciji medijacije.³³ Još prije postojanja zakonodavnog okvira koji bi uređivao postupak medijacije, svim odvjetnicima u Hrvatskoj upućeno je pismo u kojem se nalazila Izjava odvjetnika o spremnosti na alternativno rješavanje sporova. Kada bi odvjetnik procijenio da je spor moguće riješiti u medijaciji, obavijestio je HOK s molbom da proslijedi obavijest opunomoćeniku druge strane.³⁴

Etička je dužnost odvjetnika u Republici Hrvatskoj da usmjerava stranke na mirno rješavanje sporova kad je to u njihovu interesu.³⁵ Sukladno pravilima odvjetničke etike, odvjetnik je dužan predložiti stranci mirno rješenje spora ako je to u interesu te stranke, a ako su strane u postupku upućene na informativni sastanak o medijaciji po nalogu suda prije pokretanja parničnog postupka radi naknade štete, dužne su pristupiti istome.³⁶ Dakle, već pri

³⁰ Čl. 9. ZMRS-a.

³¹ No, svakako to nije ni jedini niti isključivi razlog izostanka procvata izvansudske medijacije. Glavnina razloga su sociokulturne naravi – nedostatak kulture autonomnog, sporazumnog rješavanja sporova, očekivanje konačnog rješenja od državnog autoriteta, pa i nedostatna informiranost potencijalnih korisnika. Uzelac, A., et al: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zbornik PFZ 60, (3), Zagreb, 2010., str. 1277. Neki od komentara su bili: ‘Mirenje sadrži u sebi ‘mir’, postizanje mira, što je u suprotnosti sa sveprisutnom potrebom da se bude u pravu.’ Kutlić, A., Tkalčević, A., *Div koji spava: Mirenje iz perspektive pravnih profesionalaca*, Pravnik, 52, 1 (103), 2018., str. 93.

³² Ipak, mirno rješavanje sporova poznato je u hrvatskom narodu stoljećima, što dokazuje i činjenica da je 1288. godine napisan Vinodolski zakonik, zbirka običajnog prava u kojoj je bilo predviđeno rješavanje sporova mirnim putem. Tuškan, B., *Mirenje – kako dalje*, *Odvjetnik 87: glasilo, časopis HOK -a*, Zagreb, 2014., str. 9.

³³ O tome svjedoči i izjava šefa Delegacije Europske komisije Vincenta Degerta prilikom zatvaranja projekta EU-a za Hrvatsku PHARE 2005, iz koje proizlazi priznanje Europske komisije hrvatskim odvjetnicima koji su svojim doprinosom u razvoju mirenja pridonijeli i zatvaranju poglavlja o pravosuđu radi pristupanja Hrvatske Europskoj uniji. Uzelac, A.: *HOK poduzima pionirske pokušaje na području medijacije*. U Tuškan, B., *Deset godina Zakona o mirenju, kako dalje?*, *Odvjetnik 86*, Zagreb, 2013., str. 9.

³⁴ *Ibid.*, str. 6.

³⁵ Točka 51. KOE -a; medijacija je preporučena i Zakonikom Kanonskog prava (Kan. 1446 &1). Tako i Centar za mirenje pri hrvatskoj odvjetničkoj komori (dalje: HOK), dostupno na: <https://www.hok-cba.hr/centar-za-mirenje/>, (19. ožujka 2024.).

³⁶ Čl. 6. Pravilnika o radu Centra za medijaciju i postupku medijacije pri HOK, dostupno na: <https://www.hok-cba.hr/wp-content/uploads/2024/10/Pravilnik-o-radu-Centra-za-medijaciju-i-postupku-medijacije-1.pdf>

prvom susretu sa strankom, treba raspraviti o svi aspektima spora, o rangu mogućih načina njegova rješavanja, činjenicama koje im idu prilog, kao i o onima koje slabe njihovu poziciju. Da bi ispunio etičku dužnost, mora saznati što je doista interes stranke, što ona želi postići. Preporučuje stranci postupak medijacije jer očekuje da će troškovi u konačnici biti manji, a rješenje spora će se postići brže. Takvo savjetovanje stranke u kojem do izražaja dolaze medijacijske tehnike predstavlja *nultu fazu* odvjetnikove uloge u medijaciji.

Prisutnost odvjetnika u medijaciji nije obvezna. Ipak, njihova je prisutnost česta, a u određenim pravnim sporovima preporučljiva.³⁷ Oni u postupku medijacije mogu djelovati kao zastupnici, savjetnici stranke ili kao medijatori, a ostvaruju pravo na trošak zastupanja u skladu s odvjetničkom tarifom.³⁸ Odvjetnik i medijator imaju zajednički zadatak, to jest informirati stranku o prirodi i temeljnim načelima medijacije uz suzdržavanja od nametanja sporazuma.³⁹ Valja istaknuti kako je pravilnicima najvećih hrvatskih institucija za medijaciju propisano prije svega osobno sudjelovanje stranaka, a punomoćnici im se mogu pridružiti. U slučaju da u postupku stranka koju odvjetnik zastupa ne sudjeluje osobno, on je dužan predočiti punomoć za zastupanje u medijaciji.⁴⁰

Po okončanju uspješne medijacije, medijacije u kojoj je sklopljena nagodba, odvjetnik brine o tome da ona bude ovršna. Dakle, utječe na same formulacije u nagodbi.⁴¹

³⁷ Čl. 13. Pravilnika o radu Centra za medijaciju i postupku medijacije Hrvatske odvjetničke komore, dostupno: <https://www.hok-cba.hr/wp-content/uploads/2024/10/Pravilnik-o-radu-Centra-za-medijaciju-i-postupku-medijacije-1.pdf>, Šimac, S., *Mirenje i odvjetnici*, str. 10., dostupno na: https://medijacija.hr/wp-content/uploads/2020/04/mr.sc_.Sr%C3%84%E2%80%98an-%C4%B9-imag-Mirenje-i-odvjetnici.pdf, (3. svibnja 2024.).

³⁸ Čl. 18. st. 1. ZO-a.; Točka 139. KOE- a. i Čl. 13. Pravilnika o radu Centra za medijaciju i postupku medijacije; Čl. 11. st. 4. Pravilnik Centra za medijaciju Hrvatskog ureda za osiguranje (dalje: HUU), dostupno: https://huo.hr/upload_data/site_files/292-uo-tocka-7-pravilnik-centar-za-medijaciju-huo-20.9.2023.pdf; Tbr. 7. toč. 1. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (Narodne novine 138/23).

³⁹ Čl. 16., st. 1. i 2.; čl. 17., 18. Zakona o mirnom rješavanju sporova (NN, 67/ 2023.; dalje: ZMRS).

⁴⁰ Čl. 5 Pravilnika o medijaciji u HUM –u;

Čl. 11. st. 4. Pravilnik Centra za medijaciju i postupku medijacije HUU.

⁴¹ Čl. 20. st. 2. i st. 4. ZMRS- a.

2.4 Uloga odvjetnika u talijaskom zakonodavstvu

2.4.1. Medijacija i medijacijska klima u Italiji

Mirno rješavanje sporova, točnije medijacija u Italiji ima bogatu povijest.⁴² Njezino zakonsko reguliranje provedeno je 2010., a s ciljem rasterećenja sudova.⁴³ Generalno znanje o medijaciji je slabo, nema učinkovite promocije, porezne olakšice su samo djelomično implementirane zbog javnog duga, na fakultetima se o njoj uči u sklopu izbornih predmeta.⁴⁴ Mnogi odvjetnici podcjenjuju snagu medijacije te teško napuštaju tradicionalan, kontradiktoran način zastupanja. Često ne žele prihvatiti prijedlog suprotne strane da spor pokušaju riješiti mirnim putem, kad su upućeni od strane suda na informativni sastanak, dolaze na njega bez pratnje stranke koju zastupaju kako bi izjavili da nisu zainteresirani za medijaciju.⁴⁵ Stav talijanskih odvjetnika prema postupku medijacije najjasnije se očitovao 2010. kad je uvedena obvezna medijacija i mogućnost suca da uputi postupak u medijaciju. Naime, za njih je obveza sudjelovanja u medijaciji prije pokretanja sudskog postupka značila povredu temeljnog prava na pristup sudu, nezadovoljstvo nekvalitetnim uslugama koje su pružale pojedine medijacijske organizacije, ali i strah od gubitka zarade.⁴⁶ Stoga je odvjetnička komora (*Organismo Unitario dell'Avvocatura Italiana*) pozvala odvjetnike na štrajk.

U literaturi je istaknuto kako u Italiji vlada kultura prema kojoj ono što država ne nametne kao obvezu teško pronalazi svoje mjesto. Odvjetnici i suci dugi niz godina zanemarivali su medijaciju zato što nije bila oblatorna. Ipak, statistike potvrđuju suprotno. U

⁴² Medijacija se u talijanskom građanskom postupku po prvi puta spominje 1865. godine, zatim ostaje po strani sve do 1931. kad se javlja u kontekstu odredbi o javnoj sigurnosti. Četerdesetih godina prošlog stoljeća uključuje se u građanski parnični postupak kao unutrašnji sudski postupak. Sve do L.D. 28 iz 2010. godine u Italiji nije postojao cjeloukupan skup pravila o medijaciji. De Palo, G. i Massidda, C. u knjizi Manon Schonewille, Fred Schonewille, *The Variegated Landscape of Mediation: A Comparative Study of Mediation Regulation and Practices in Europe and the World*, Eleven International Publishing, 2014., str. 220-234.; V. i: Matteucci G., *Mandatory mediation, the Italian experience* Revista Eletrônica de Direito Processual, 2015.

⁴³ Sensini, L., Marino, L., Pellecchia, A., *Efficiency of the judicial system and mediation: the italian experience* Conference: Building new business models for success through competitiveness and responsibility, 2012., str. 171. V. D. Noviello, *Considerazioni in merito al rapporto tra mediazione e processo alla luce del decreto legislativo n. 28/2010*, str. 11 i 12., dostupno na: https://www.comparazionedirittocivile.it/data/uploads/colonna%20sinistra/10.%20tutela%20dei%20diritti/noviello_mediazione2010.pdf, (20. svibnja 2024.); Iako prema statističkim podacima Italija koristi postupak medijacije 6 % više nego ostale europske države, još uvijek postoje brojni problemi i otpor odvjetnika. U 2022. godini samo je 15 % uspješnih medijacija. Ako su obje strane sudjelovale uspjeh je iznosio 47 %. Matteucci, G., *Italy, "The country, where everything ends in court"*, UERJ REDP, 2023., str. 2.

⁴⁴ Matteucci, *op. cit.* (bilj. 42.), str. 72-74.

⁴⁵ *Ibid.*, str. 9.

⁴⁶ Lupoi, A., M., *Facing the Crisis: New Italian Provisions to keep Disputes out of the Courtroom (or take them out of it)*, ZZPInt, 2014., str. 97. Ustavni je sud utvrdio neustavnost obveznog pokušaja mirenja iz članka 5. navedenog Dekreta, kao i drugih odredaba izravno povezanih s obvezatnošću tog pokušaja. Međutim, razlog te odluke nije bila povreda građanskih prava iz članka 24. talijanskog Ustava, nego prekoračenje ovlasti: naime, Vlada, koja je donijela sporni Dekret, nema zakonodavnu ovlast za uvođenje jedne takve obveze.; Legislative Decree No. 28/2010.

razdoblju od 2022. do 2023. zabilježen je porast ukupnog broja medijacijskih postupaka te broja uspješno okončanih kao i porast postotka sudjelovanja odvjetnika u dobrovoljnoj medijaciji.⁴⁷ Uvođenjem obvezne medijacije, unatoč oštrom odvjetničkom protivljenju, medijacija je naišla na plodno tlo.⁴⁸ Možda je to i do promjene svijesti odvjetnika koji razumiju nedostatke tradicionalnog sudskog puta pravne zaštite.⁴⁹

2.4.2. Opseg odvjetničkih dužnosti u talijanskom pravu

Medijacija je u pravilu dobrovoljna. Prema Kodeksu odvjetničke etike odvjetnici su dužni upozoriti stranku na mogućnost rješavanja spora mirnim putem.⁵⁰ Osim te opće dužnosti, zakonodavac je dodatno uredio način obavještanja o postupku medijacije. Odvjetnik mora jasno pismeno informirati stranku o mogućnosti korištenja procesa medijacije.⁵¹ Pri podnošenju tužbe sudu, odvjetnici moraju priložiti dokaz o informiranju stranke o medijaciji. Odvjetnik je obavezan informirati o poreznim olakšicama na koje stranka ima pravo sudjelujući u medijaciji te kad je medijacija obvezna.⁵²

Prisutnost odvjetnika je nužna u sporovima za koje je propisana obvezna medijacija, u ostalim slučajevima ovisi o želji stranke.⁵³ Oni mogu biti savjetnici, zastupnici stranke ili

⁴⁷ Statistički podaci Ministarstva pravosuđa, dostupno na: [https://webstat.giustizia.it/Analisi%20e%20ricerche/Civil%20mediation%20in%20Italy%20-%20Year%202023%20\(ENG\).pdf.pdf](https://webstat.giustizia.it/Analisi%20e%20ricerche/Civil%20mediation%20in%20Italy%20-%20Year%202023%20(ENG).pdf.pdf), (12. kolovoza 2024.).

⁴⁸ Godine 2003. uvedena je medijacija za sporove iz polja bankarstva, kredita i financija, no gotovo nitko od odvjetnika nije pokušao riješiti spor u medijaciji zato što ona nije bila obvezna. Zatim je 2010. uvedena obvezna medijacija u građanskim i trgovačkim sporovima što je uzrokovalo veliko protivljenje odvjetnika zbog straha da će im prihodi značajno pasti. V. u: Matteucci, *op. cit.* (bilj. 42), str. 68.

Suprotno većini, odvjetnik Riccardo Buizza podržao je reformu; on smatra kako odvjetnici neće ostati bez posla te da će biti adekvatno plaćeni za sudjelovanje u medijaciji. Smatra kako je velik otpor odvjetnika pružen i zato što je medijacija dotad bila gotovo nepoznata. V. u: *Compulsory mediation angers lawyers working in Italy's unwieldy legal system* (2011.), članak, dostupno na: <https://www.theguardian.com/law/butterworth-and-bowcott-on-law/2011/may/23/italian-lawyers-strike-mandatory-mediation>, (15. svibnja 2024.).

⁴⁹ Lupoi, *op. cit.* (bilj. 46), str. 108.; v. i C. Consolo, *La giustizia civile: quale volto dei nostri processi fra giurisdizione e ADR?*, Corriere giur., 2014., str. 1275. i 1276.

⁵⁰ Čl. 27. st. 3. Codice deontologico forense, 2014., Comunicato del Ministero della Giustizia).

⁵¹ Čl. 4. st. 3. Decreto Legislativo 2010, n. 28, dostupno na: <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2010/03/05/53/sg/pdf>; Ako odvjetnik prekrši svoju dužnost informiranja, to može imati direktan učinak na njegov odnos s strankom. Stranka ima pravo poništiti ugovor koji je sklopila sa odvjetnikom. Virtuoso, I., *Il ruolo dell'avvocato nella mediazione civile e commerciale in Italia e in Spagna*, Rivista Cammino Diritto, 2017., str. 8.

⁵² Čl. 17. Decreto Legislativo 2010, n. 28 Svi akti i dokumenti povezani s medijacijom oslobođeni su plaćanja pristojbi, nagodba je neoporeziva. Stranke su prema zakonu n. 206 (2021). oslobođene plaćanja poreza, to jest, naknade medijacijskom tijelu do 500 eura ako sklope nagodbu, odnosno 250 eura u slučaju neuspjeha. No to je još uvijek teško primjenjivo zbog nedostatnih proračunskih sredstava. Lupano, M., *La riforma della mediazione*, Opinioni, 2022., str. 2.

Reformom 2023. uvode se nove porezne olakšice, u slučaju vrijednosti nagodbe do 100 000 eura ne plaćaju porez.

⁵³ Obvezna je u nekim slučajevima, no radi se samo o obvezi prisustva na prvom sastanku. V. čl. 5. st. 1. Decreto Legislativo 2013, n. 69 Disposizioni urgenti per il rilancio dell'economia (Serie generale n.144 del 21.06.2013,

medijatori. Odvjetnici upisani u komoru i koji su prošli obuku postaju *ope legis* odvjetnici – medijatori.

Odvjetnici imaju dodatnu pogodnost jer njihovim potpisom sklopljena nagodba postaje automatski provediva, što znači da nema potrebe za odobrenjem suda.⁵⁴

2.5 Uloga odvjetnika u portugalskom zakonodavstvu

2.5.1. Medijacija i medijacijska klima u Portugalu

Portugalski sustav radi distinkciju između pojmova medijacije i concilijacije. Concilijacija je pokušaj mirnog rješavanja spora na sudu, a spominje ju Zakon o parničnom postupku.⁵⁵ Vodi ju sudac, prvenstveno na svoju inicijativu.⁵⁶ Krajem devedesetih godina 20. stoljeća započela je teorijska i konceptualna rasprava o medijaciji u Portugalu. Medijacija je definirana kao izvansudska metoda rješavanja sporova te je neovisna, neformalna, povjerljiva i neobvezna.⁵⁷

Medijacija je u Portugalu dobrovoljna.⁵⁸ Stranke imaju potpunu kontrolu nad sadržajem nagodbe koja mora biti u pisanom obliku i sadržavati potpis medijatora i stranka.⁵⁹

Novo značenje medijacija je u Portugalu dobila osnivanjem mirovnih sudova, tzv. *Julgados de Paz*.⁶⁰ Mirovni sudovi raspoređeni su diljem zemlje, a primarna svrha jest pružiti

S.O. n.50.) dostupno na: <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2013/06/21/144/so/50/sg/pdf>, Legge 2013., n. 98. Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 21.06.2013., n. 69.; Kako je prisutnost odvjetnika obligatorna u procesu obvezne medijacije, Vrhovni sud se je u početku zalagao za to da država snosi troškove odvjetničkog rada, ali 2020. godine mijenja mišljenje te smatra da država nije dužna snositi troškove. Takva promjena mnoge odvjetnike navodi da stranke upućuju na pokretanje sudskih postupaka. Lupano, *op.cit.* (bilj.52), str. 4.

⁵⁴ Nagodba se smatra ugovorom koji moraju potpisati stranke, medijator i njihovi odvjetnici te kao takva ima snagu pravomoćne presude. Ta odredba je uvedena reformom iz 2013. godine kako bi umanjila otpor koji su odvjetnici pružali medijaciji. Detaljnije: Santi, A., *Opportunità, strategie e cautele del nuovo modello di mediazione civile e commerciale*, Le Società 10/2014, 2014., str. 7.

⁵⁵ Čl. 509., Código de Processo Civil – CPC, Lei n.º 41/2013, dostupno na: <https://diariodarepublica.pt/dr/legislacao-consolidada/lei/2013-34580575>.

⁵⁶ Sudac može predložiti mirno rješenje spora i poslije neuspješne medijacije, a nakon neuspjele concilijacije isti sudac nastavlja rješavati spor u parničnom postupku.

⁵⁷ Čl. 35. Lei n. 29/2013. (Diário da República I Série. 77 (13-19-04) 2278-2284.).

⁵⁸ *Ibid.* Čl. 4.; Ali u obiteljskim sporovima sud može savjetovati medijaciju, ali je ne može narediti. Preporuka je da medijacija bude standardna opcija u sporovima male vrijednosti. Nema sankcija ako ne žele sudjelovati u medijaciji. Schonewille, M., Schonewille, F., *The Variegated Landscape of Mediation: A Comparative Study of Mediation Regulation and Practices in Europe and the World*, Eleven International Publishing, 2014., str. 305-312.

⁵⁹ Čl. 20. Lei n. 29/2013.

⁶⁰ Mirovni sudovi predviđeni su Ustavom i regulirani su zakonom. Čl. 110. Constituição da República Portuguesa i Lei n.º 78/2001 (Diário da República n.º 161/2001, Série I-A de 2001-07-13, str. 4267 – 4274.).

građanima mogućnost da svoje nesuglasice riješe na miran i sporazuman način.⁶¹ Proces na mirovnim sudovima može završiti na dva načina: nagodbom proizašlom iz medijacije ili presudom suca mirovnog suda. Unutar suda djeluju medijatori koji se nalaze na listama mirovnih sudova. Mirovni sudovi nadležni su u sporovima u kojima vrijednost predmeta spora ne prelazi 15 000 eura.⁶² Odvjetnici su neobavezni subjekti u postupku, dok su stranke dužne biti fizički prisutne.⁶³

Pravni stručnjaci tvrde kako medijacija nije dovoljno korištena te imaju poprilična očekivanja u vezi s njenim razvojem tijekom idućih 10 godina.⁶⁴ Ipak, u posljednje su se vrijeme građani vratili ideji aktivnog sudjelovanja u vlastitim sporovima, 90 % njih vjeruje kako postoje prikladnije metode i tehnike od iznošenja sukoba pred sud.⁶⁵

2.5.2. Opseg odvjetničkih dužnosti u portugalskom pravu

Sukladno Kodeksu odvjetničke etike, odvjetnici su dužni izbjegavati parnicu, trebaju savjetovati rješavanje sporova nagodbom.⁶⁶ Sudjelovanje odvjetnika u postupku medijacije je neobvezno.⁶⁷ Oni mogu djelovati kao zastupnici stranke, medijatori ili provoditi edukacije o medijaciji. Danas je sve više odvjetnika uključeno, a njihova prisutnost ocijenjena je korisnom.⁶⁸

⁶¹ Doktrina se razlikuje u tome kako klasificirati mirovne sudove. Jedni smatraju da mirovni sudovi ne mogu biti dio ADR metoda budući da funkcioniraju kao sudovi koji donose odluke slične državnim sudovima drugi smatraju da su oni središte ADR metoda. V. više: Guerra, L., i Cunha, P., *A mediação nos Julgados de Paz: perspectivas de alguns atores da justiça em Portugal*, 2014., dostupno na: <https://journals.openedition.org/configuracoes/2461?lang=en>, (24. svibnja 2024.).

⁶² Opće informacije o mirovnim sudovima, dostupno na: <https://eportugal.gov.pt/en/servicos/iniciar-um-processo-num-julgado-de-paz> ; https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-pt-en.do?member=1, (3. svibnja 2024.).

⁶³ Afonso Patrao, A., u Esplugues, C., Iglesias, J. L., Palao, G., *Civil and commercial mediation in Europe National Mediation Rules and Procedures*, 2013., str. 348.

⁶⁴ Među razlozima malog broja uspješnih medijacija navode generalni nedostatak znanja, nerazlikovanje različitih alternativnih metoda (posebno javne medijacije i medijacije pri mirovnim sudovima) te otpor odvjetničke profesije. Costa, Maria A., Silva, E., Guiomar A., *A mediação em Portugal: ensaio sobre a (des)construção de um percurso*, Polo da Universidade do Minho, CICS.NOVA, 2022., str. 3. i str. 12-14.

⁶⁵ Tuchtenhagen, R., Aquino, A., *Mediação como Meio Alternativo de Resolução de Conflitos*, Lisabon, 2013., str. 50.

⁶⁶ Čl. 22 Código Deontológico, Despacho n.º 121/GM/92 ,dostupno na: https://www.oa.pt/cd/Conteudos/Artigos/detalhe_artigo.aspx?sidc=31634&idc=31890&idsc=47567&ida=47511.

⁶⁷ *Op. cit.* (bilj. 64) čl. 18. st. 1.

⁶⁸ Guerra i Cunha, *loc.cit.* (bilj. 59). V. i: Lascoux, J. L., *A Prática da Mediação – Um método alternativo de resolução de conflitos*, Cadernos REAPN, Lisabon, 2009., str. 119.

Prema zakonskoj odredbi⁶⁹, dovoljno je da u procesu medijacije sudjeluje medijator s liste Ministarstva pravosuđa kako bi nagodba samim potpisom tog medijatora proizvodila pravne učinke.⁷⁰ Takva odredba djeluje poticajno na odvjetnike jer ih je naknadna potreba prijave sporazuma sudu kako bi bio izvršiv, dodatno odvrćala od preporuke medijacije klijentu.⁷¹

Odvjetnikove dužnosti u postupku medijacije ističu se ponajprije u pretprocesnoj fazi u kojoj treba poučiti stranku o mogućnosti rješavanja spora putem medijacije, pojasniti postupak i pripremiti dokumentaciju. Tijekom samog postupka savjetuje stranku i brine o formulaciji odredbi nagobe.⁷² Odvjetnik je obvezan sve vrijeme činiti sve što je potrebno kako bi spriječio stranku da dodatno narušava odnos sa protivnom stranom.⁷³

2.6 Uloga odvjetnika u slovenskom zakonodavstvu

2.6.1. Medijacija i medijacijska klima u Sloveniji

Sloveniju mnogi smatraju ambasadorom medijacije u Europi. Prva je država članica koja je implementirala Direktivu o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim stvarima te sustavno uključila sudu pridruženu medijaciju u parnične postupke uz njezino potpuno proračunsko financiranje.⁷⁴ Bilježi iznimno uspješne rezultate u postupcima sudu pridružene medijacije. Godine 2001. započeo je eksperimentalni program medijacije pri Okružnom sudu u Ljubljani. Glavni inicijator programa ističe kako su važnu ulogu u tom uspjehu imali odvjetnici koji su zastupali svoje stranke u medijaciji, ali i sami bili medijatori.⁷⁵ Do 2008. nije bilo zakonodavnog okvira, a uz medijaciju pri sudovima postojala je i

⁶⁹ *Ibid.*, čl. 9. st. 1.

⁷⁰ Za upis na listu mogu se prijaviti osobe starije od 25 godina koje uživaju potpuna građanska i politička prava, posjeduju diplomu ili odgovarajuće profesionalno iskustvo, govore portugalski te se su prošle propisanu obuku o medijaciji. V. Glavna uprava za pravosudnu politiku Ministarstva pravosuđa – medijacija, dostupno na: <https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao/Sistemas-Publicos-de-Mediacao/Listas-de-mediadores-dos-Sistemas-Publicos-de-Mediacao-geridos-pela-DGPJ>, (23. siječnja 2025.).

⁷¹ Soares David, M., *Private Mediation in Portugal: What future? A comparative law analysis, applied to the Portuguese reality*, Lusófonos (“ICFML”), 2016., str.15.

⁷² *Ibid.*, str. 18.

⁷³ Čl. 24. Código Deontológico, Despacho.

⁷⁴ Direktiva 2008/52/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32008L0052>, (4. lipnja 2024.).

⁷⁵ Kukec, *op.cit.* (bilj. 25), str. 21. V. i: *20 let mediacije v Sloveniji Sodba o sodišču pridruženi mediaciji: ali smo našli boljšo pot za reševanje sporov?*, *Odvetnik* 106, 2022., str.38-38.

izvansudska.⁷⁶ Medijacija je u svojim počecima primarno služila za rješavanja sudskih zaostataka.⁷⁷ Sudu pridružene medijacije polučile su uspjeh jer građani imaju više povjerenja u postupak koji se vodi na sudu, ali razvoj izvansudske medijacije nije na zadovoljavajućoj razini.⁷⁸

Medijacija je dobrovoljna.⁷⁹ Prisutnost odvjetnika je dopuštena.⁸⁰ Institut besplatne pravne pomoći primjenjuje se i na ADR metode.⁸¹ Sastanci su neformalni. Medijatori se sastaju sa strankama na odvojenim i zajedničkim sastancima.

Odvjetnik Starman smatra kako se danas u javnosti premalo govori o medijaciji i njezinim pozitivnim učincima. Ističe kako je postupak medijacije ponekad zahtjevniji od parnice jer traži specijalne vještine zbog čega odvjetnici ne preporučaju medijaciju svojim strankama. Ipak, uočava se pozitivan trend, sve je više onih koji pokušavaju spor riješiti mirnim putem prije nego li pokrenu sudski postupak.⁸²

2.6.2. Opseg odvjetničkih dužnosti u slovenskom pravu

Odvjetnici samostalno procjenjuju, uzimajući u obzir sve okolnosti spora, na koji će način pristupiti njegovu rješavanju.⁸³ Kodeks odvjetničke etike nalaže odvjetniku da se zalaže za najekonomičnije rješenje i usmjerava klijenta k postizanju nagodbe.⁸⁴ Neki odvjetnici su *a*

⁷⁶ Određeni oblici medijacije prakticirali su se putem tzv. vijeća naselja. Ona su bila sastavljena od moralno uglednih i pouzdanih predstavnika zajednice, dostupno na: <https://www.agencijaspn.si/hr/ostale-usluge/medijacija-kao-proces-rjesavanja-sporova/>, (17. svibnja 2024.).

⁷⁷ Okružni sud u Ljubljani, dostupno na: <https://www.sodisce.si/okrako/objave/2021052115362944/dve-desetletji-mediacij/>, (17. svibnja 2024.).

⁷⁸ Betetto, N., *Mediacija v Sloveniji: kako prebuditi Trnuljčico*, LEXPERA, 2022. Treba napomenuti kako je trenutno sudu pridružena medijacija statistički u padu. Jedan od razloga je mali broj upućenih predmeta u postupak medijacije zbog straha sudaca da će ostati bez posla. V. više: Kuček. *Op.cit* (bilj. 25), str. 37. *Usp.* Razdrih, A., *Mediacija – višja kultura odnosov 20 let sodišču pridružene mediacije*, *Odvjetnik* 106 / poletje 22, 2022., str. 38-40.

⁷⁹ Postoji sudu pridružena medijacija, sud može narediti medijaciju, ali stranke mogu uložiti prigovore te ne pristupiti medijaciji.

⁸⁰ Čl. 16. st. 4. Zakona o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (Uradni list RS, št. 56/2008).

⁸¹ Čl. 7. st. 1. Zakona o brezplačni pravni pomoći (Uradni list RS, št. 19/2015). Uzelac, A. i Begović V. ističu da bi tako trebalo postupati i u Hrvatskoj, tj. u sustav besplatne pravne pomoći trebalo bi uključiti obvezno provođenje medijacije prije pokretanja sudskog ili drugog postupka. Tuškan, *op. cit.* bilj. 32, str. 8 i 9. Važeće zakonodavstvo u Hrvatskoj osigurava besplatnu pravnu pomoć i za mirno rješavanje sporova. čl. 9. pod t. (e), čl. 12. pod t. (e) čl. 13. st. 2. pod t. (e) Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (NN 98/19).

⁸² V. Intervju z Janezom Starmanom, 2021., dostupno na: <https://www.slo-med.si/prispevki-clanov-dms/intervju-z-janezom-starmanom/>, (7. svibnja 2024.).

⁸³ Točka 4. KOPE-a.

⁸⁴ Točka 60. KOPE-a.

priori neskloni medijaciji, podizanje tužbe im je umjesto *ultima ratio*, prvi izbor.⁸⁵ Ipak, to ne utječe na obvezu informiranja stranka o svim mogućim načinima rješavanja spora.⁸⁶

Odvjetnici mogu djelovati kao zastupnici stranke ili odvjetnici medijatori. Odvjetnici medijatori upisani su na listu medijatora pri sudovima te listu medijatora pri Centru za mirenje Odvjetničke akademije.

Kada se stranke sporazume o rješavanju spora, mogu odlučiti i u kojem obliku će se sastaviti sporazum.⁸⁷ Odvjetnik je dužan prije i tijekom postupka medijacije spriječiti svako dodatno „zaoštavanje“ spora i težiti postizanju mirnog rješenja.⁸⁸

3. PRISUTNOST ODVJETNIKA I UČINKOVITOST MEDIJACIJE

3.1 Postupanje odvjetnika koje narušava učinkovitost medijacije

3.1.1. Nedovoljno upoznavanje s prednostima i osobitostima medijacije

Odvjetnici ne uče o parnici samo čitajući literaturu, jednako tako, ne će razumjeti medijaciju samo slušajući o njoj. Medijacijski postupak razlikuje se od suđenja, pravila i načela su drugačija, naglasak nije na kontradiktornosti. Odvjetnici često medijaciji pristupaju jednako kao i sudskom postupku. Zadržavaju ofenzivan stav, obraćaju se medijatoru kao sucu, a ne drugoj strani.⁸⁹ Problem predstavljaju i zastarjeli modeli obrazovanja na pravnim fakultetima.⁹⁰ Studenti imaju prilike učiti o medijaciji samo u sklopu izbornih kolegija, a i tada se više pažnje pridaje tome kako biti medijator, a ne zastupnik u medijaciji.

Odvjetnici žele da postignuta nagodba bude povoljnija za stranku koju zastupaju, njihova predodžba uspješne medijacije temelji se na odnosu *pobjednik - gubitnik*.⁹¹ Nadalje,

⁸⁵ Starman, J., *Odvjetnik v postopku mediacije in odvetnik mediator*, 2023., dostupno na: <https://www.slo-med.si/prispevki-clanov-dms/odvetnik-v-postopku-mediacije-in-odvetnik-mediator/>, (4. svibnja 2024.); Starman, op. cit.(bilj. 76); Tako i: Zalar, A. *Naslednja generacija mediatorjev*, 2003., Pravna praksa, št. 18/2003.

⁸⁶ Auer, A., *Odvjetnik v mediaciji- koristen ali nezaželen?*, 2020., dostupno na: <https://homocumolat.com/2020/06/01/odvetnik-v-mediaciji-koristen-ali-nezazelen/>, (4. svibnja 2024.).

⁸⁷ Čl. 12. Zakona o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah.

⁸⁸ Točka 54. KOPE-a.

⁸⁹ Komentari u medijaciji trebaju biti usmjereni suprotnoj strani, a ne medijatoru. Lowry, L., R., *Preparing your client... for mediation*, Dispute resolution Journal, 1998., str. 33.

⁹⁰ U sklopu obveznog kurikulumu pravnih fakulteta u Hrvatskoj uči se detaljno o parničnom postupku, dok se alternativne metode rješavanja sprovedu obrađuju na izbornim kolegijima. Tako i u Portugalu, detaljnije v. Gonçalves, A., Gaultier, T., u *op. cit.* (bilj. 60), str. 305-312;

Isto i u Sloveniji: Hratnik, J., B., u *op. cit.* (bilj. 80), str. 348.

⁹¹ Malki-Butcher, S., *Lawyers' Participation in Mediation: Facilitation Tool or Obstacle to Conflict Resolution?*, RESOLUTION INSTITUTE, 2020., str. 33 i 34-37. Malki-Butcher pručavala je studente na pravnim fakultetima te je utvrdila kako su iznimno natjecateljski, borbeni, strogi te razmišljaju strateški. Ne razvijaju empatiju.

odvjetnikov pogled na uspješnost medijacije može biti različit od pogleda njegove stranke, njemu je najčešće ključno da je zadovoljen financijski aspekt, dok je strankama ponekad važnije zadovoljenje nekog drugog interesa, primjerice isprika suprotne strane.⁹² Odvjetnici moraju razumjeti učinkovite strategije pregovaranja. U pravilu savjetuju stranci da na sastancima ništa ne govori i sve prepusti njima. Štoviše, neke stranke to same traže, no odvjetnik bi trebao imati na umu da je u medijaciji cilj riješiti spor putem direktne komunikacije. Ograničavaju razgovor na pravne aspekte te tako reduciraju mogućnost za diskusiju o stvarnim interesima i potrebama stranaka.⁹³

3.1.2. Nedovoljno informiranje stranke o postupku medijacije kao načinu rješavanja spora

Stranke dolaze u odvjetničke urede kada im je potrebna pravna pomoć. Nakon iznošenja problema postavljaju odvjetnicima pitanja o pripadajućim pravima te na koji način ostvariti svoje zahtjeve, a izbjeći prekomjerne troškove. Većina već unaprijed pretpostavlja kako će ih odvjetnik uputiti na tužbu, to jest parnični postupak.

Kodeksi odvjetničke profesije nalažu dužnost odvjetnicima da nastoje usmjeriti stranke prema mirnom rješavanju spora kad je to u njihovu interesu. Realnost je nerijetko drugačija, u brojnim sukobima prvi korak prema njihovu rješavanju jest podnošenje tužbe. Odvjetnici često ne spomenu medijaciju kao opciju, a kad spomenu, ne pruže dovoljno informacija o postupku.⁹⁴

Stranka treba biti vrlo dobro informirana o svim segmentima medijacije. Ako odvjetnici ne naglase strankama ključne razlike u odnosu na postupak pred sudom, načela i ciljeve medijacije, one će nevoljko pristupiti tom načinu rješavanja spora te će postizanje nagodbe biti otežano. Dodatno, stranke nerijetko nisu upoznate s informacijom da sklopljena nagodba u sudu pridruženoj medijaciji ima snagu pravomoćne presude, odnosno nagodba proizašla iz privatne

⁹² Poitras, J., Stimec, A., Roberge, J., *loc. cit.* (bilj. 14).

⁹³ *Ibid.*, str. 25., Autori su proveli istraživanje kako bi odgovorili na pitanje utjecaja prisutnosti odvjetnika na ishod medijacije. Zaključili su kako njegova prisutnost ne utječe značajno, osim u dva slučaja. Naime, smanjeno je zadovoljstvo stranaka s medijatorom te je prisutnost odvjetnika uzrokovala 30 % manje pomirenja odnosa među strankama. V. i: Mulcahy, L., *Can leopards change their spots? An evaluation of the role of lawyers in medical negligence mediation*, International Journal of the Legal Profession 8(3), 2001., str. 203-224.; Cunningham, C., *The lawyer as translator, representation as text: towards an ethnography of legal discourse*, Cornell Law Review 77(6), 1992., str. 1298-1387.

⁹⁴ 78 % kompanija u Italiji koje su sudjelovale u istraživanju kažu da ih njihovi odvjetnici nisu potaknuli na korištenje medijacije. Peters, D., *Understanding why lawyers resist mediation*, 2011., Conference, str. 2.; Pozitivan primjer iz Austrije: Specijalizirani trgovački sudovi u Beču provode u sklopu pripremnog ročišta i obavijesna o medijaciji. Na njega pozivaju ovlaštenog medijatora koji uz prisutnost suca objašnjava karakteristike medijacije te pomaže u procijeni medijabilnosti spora. Ako se stranke odluče za medijaciju, postupak vodi drugi medijator. Zalar, *loc. cit.* (bilj. 79).

medijacije snagu ovršne isprave.⁹⁵ Važno je da odvjetnik objasni pravnu prirodu nagodbe u postupku medijacije jer težnja strana u sporu je da su njihovi odnosi, prava utvrđena u aktu određenog autoriteta. Ipak, on ne smije nametnuti stranci što da prihvati u nagodbi, može ju savjetovati o ponuđenim prijedlozima kako bi postigla najoptimalniji ishod, ali na kraju stranka je ta koja bira.

3.1.3. Nedostatak dobre vjere

Rješavanje pravnog spora ponekad se pretvara u pravu borbu uz korištenje raznih lukavih taktika, a u svrhu ostvarenja pobjede. Unatoč tome što se od svih sudionika očekuje postupanje u dobroj vjeri, jedna od taktika jest i iskorištavanje postupka medijacije. Najčešća zlouporaba medijacije odnosi se na „kupovinu vremena“.⁹⁶ Primjerice, odvjetnici sudjeluju u medijacijskom postupku te istodobno prikupljaju dokaze, pripremaju dokumentaciju, manipuliraju zakonskim rokovima kako bi postigli povoljniji ishod u predstojećoj parnici. Tako prihvaćaju prijedlog suprotne strane ili uputu suda o sudjelovanju u medijaciji, ali bez namjere da spor i doista riješe tom metodom. Štoviše, sudu pridruženu medijaciju smatraju samo jednom od etapa parničnog postupka.⁹⁷ Zatim, odvjetnik je prilikom prvog upoznavanja sa sporom spoznao kako on nije prikladan za rješavanje u medijaciji (medijabilan), ali ipak ga odluči uputiti pred medijatora. To čini jer vjeruje kako će u medijaciji saznati informacije koje će mu poslužiti u pripremi za parnicu ili kako bi dodatno zadržao slučaj u svojim rukama i tako stranci zaračunao veće troškove.⁹⁸ Odgađajući medijaciju, odvjetnik može poboljšati pregovaračku poziciju svoje stranke.⁹⁹

Mehanizmi potkopavanja medijacije su mnogobrojni. Neki su određeni dogovorom stranke i odvjetnika, a neke poduzima sam odvjetnik radi ostvarenja vlastitih interesa. Primjerice, odvjetnik je savjetovao stranci da ne pristaje ni na kakve kompromise, da ne kontrolira emocionalne ispade i načine komuniciranja. Već pri uvodnim izjavama zauzeo je

⁹⁵ Dyrnishi, *op. cit.* (bilj. 13), str. 15.

⁹⁶ Malki-Butcher, *op. cit.* (bilj. 88), str. 31.

⁹⁷ Kod nas se često smatra da je medijacija samo jedan tegoban period koji treba proći prije prelaska na glavnu stvar. To je posebno vrijedilo za obiteljsku medijaciju. V. Rubčić, odvjetnik u Zagrebu, *Alternativni načini rješavanja sporova – medijacija*, Bilješke za Okrugli stol uz Jubilarni XX Dan hrvatskih odvjetnika u zagrebu, 14. – 15. 03. 2002., *Odvjetnik*, 3-4, 2002., str. 36.

⁹⁸ Abramson, H., *Problem-solving advocacy in mediations: A model of client representation*, Harvard Negotiation Law Review 10, 2005., str. 101-103.; Mendelsohn, G., *Lawyers as negotiators*, Harvard Negotiation Law Review 139, 1996., str. 139-141.

⁹⁹ Golann, D., *Mediation advocacy- the role of lawyers in mediation*, London, JAMS, dostupno na: <https://www.jamsadr.com/files/uploads/documents/international/mediation-advocacy-ebook.pdf>, (12. svibnja 2024.), str. 15.

vrlo arogantan pristup.¹⁰⁰ Na prvom sastanku nametne skicu nagodbe i trudi se voditi rješenje spora k tome ne pristajući na ustupke. Ne želi uključiti stranke, sabotira direktnu interakciju između njih tražeći velik broj odvojenih sastanaka.¹⁰¹ Nadalje, prikriva informacije koje su mu poznate, a bile bi značajne za postizanje sporazuma.¹⁰² Namjernim postavljanjem previsokih, nerealnih zahtjeva također smanjuje učinkovitost medijacije. U žaru pregovaranja, namjerno ili slučajno zaboravlja kako nije u sudnici pa se trudi nadvladati ili pobijediti suprotnu stranu. Kako time ne bi ugrozio uspješnost postizanja sporazuma, mora se pridržavati unaprijed zadanih instrukcija stranke koju zastupa jer lako može biti ponesen pregovorima i ne pristati na kompromis koji bi za njegovu stranku bio prihvatljiv.¹⁰³

Dakle, medijacija nema značajne šanse za uspjeh ako bilo koji akter postupka odbija sudjelovati aktivno i u dobroj vjeri, sa iskrenom željom za postizanjem nagodbe. Medijator ima obvezu upozoriti sudionike na mogućnost prekida postupka kako se nesavjesnim postupanjem ne bi nanijela dodatna šteta, pogoršao odnos među strankama.¹⁰⁴

3.2 Postupanje odvjetnika koje pospješuje ciljeve medijacije

3.2.1. Odgovarajuća priprema stranke

Mnogi medijatori vjeruju kako je negativan stav stranaka prema medijaciji značajnija barijera za njezinu uspješnost, nego li skepticizam odvjetnika.¹⁰⁵ Odvjetnici tako imaju ključnu ulogu u prihvaćanju surađujućeg pristupa kod njihove stranke.¹⁰⁶ Uspješnost medijacije uvelike

¹⁰⁰ Važno je kako odvjetnik nastupa na samom početku medijacije. Ako je previše ofenzivan i arogantan pri uvodnim riječima može otežati komunikaciju sa drugom stranom. V. i: Bondy V., Doyle M., *Mediation in Judicial Review: A practical handbook for lawyers*, UK, The Public Law Project, 2011., str. 39.

¹⁰¹ Malki-Butcher, *op.cit.* (bilj. 88), str. 33. i 34.

¹⁰² Pregovaranje u dobroj vjeri ne zahtjeva potpuno otkrivanje informacija. Fisher, *op.cit.*(bilj.14) str. 165.

¹⁰³ Bondy, V., et al, *op.cit.* (bilj. 97), str 52.

¹⁰⁴ Uzelac, *op.cit.* (bilj. 3), str. 11. V, i: Nolan-Haley, Jacqueline M., *Lawyer Representation in Mediation*, u Shapira, O. et al, *Mediation Ethics: A Practitioner's Guide*, Fordham Law Legal Studies Research Paper No. 3937477, 2021., str. 210.; dostupno na: <https://ssrn.com/abstract=3937477>

¹⁰⁵ Trushell, I., Clark, B. and Agapiou, A., *Construction mediation in Scotland: An investigation into attitudes and experiences of mediation practitioners*, International Journal of Law in the Built Environment, 2016., str. 101 i 112.

¹⁰⁶ Nekoliko studija pokazuje da stranke koje su odvjetnici pripremili prije početka postupka, imaju pozitivnija iskustva u medijaciji. V. Rundle, O., *Lawyers' Preparation for Court-Connected Mediation: the Supreme Court of Tasmania*, UTasLawRw 2, 2013.; Delaney, M., Wright, T., *Plaintiff's Satisfaction with Dispute Resolution Processes: Trial, Arbitration, Pre-Trial Conference and Mediation*, Justice Research Centre, 1997., str. 66.; Wissler, R., *Court-Connected Mediation in General Civil Cases: What We Know from Empirical Research*, State Journal of Dispute Resolution, Ohio, 2002., str. 641 i str.687; McAdoo, B., Welsh, N., *Look Before You Leap and Keep On Looking: Lessons from the Institutionalization of Court-Connected Mediation*, Nevada Law Journal, 2005., str. 424.

ovisi i o sposobnosti odvjetnika da primjereno pripremi sebe i svoju stranku.¹⁰⁷ Iscrpnom pripremom, odvjetnik može olakšati tok medijacije jer će stranka znati što očekivati u pojedinoj fazi, samouvjerenije će iznositi razmišljanja prilikom direktne komunikacije sa drugom stranom, istaknuti vlastite interese i potrebe. No, i priprema od svega pola sata prije početka postupka utječe na ishod medijacije.¹⁰⁸ Ključno je da odvjetnik posjeduje sposobnost upravljanja očekivanjima stranke tijekom cijelog postupka. Nerijetko dolazi do zastoja u pregovorima (tzv. *deadlock*) zbog čvrstih stavova i nespremnosti stranaka na kompromis. Dakle, odvjetnik bi trebao već u pripremnoj fazi uputiti stranku na realna dostignuća u sporu.

U postupku medijacije stranke mogu suglasno imenovati medijatora.¹⁰⁹ Korisno je da se stranka savjetuje s odvjetnikom kako bi, uzimajući u obzir karakteristike spora i ono što u konačnici želi postići, izabrala najprikladnijeg medijatora.

3.2.2. Suradnja s medijatorom

Odnos odvjetnika i medijatora također utječe na ishod medijacije. Nesporno je kako sloga dovodi do uspjeh. Suprotne radnje odvjetnika i medijatora mogu zbuniti stranke te im učiniti medijaciju veoma apstraktnom.¹¹⁰ Stoga, odvjetnici trebaju surađivati s medijatorom, biti njegovi pomoćnici.¹¹¹

Odvjetnik pomaže medijatoru tako što svodi očekivanja svoje stranke na realnu razinu, skreće mu pažnju na specifične bihevioralne karakteristike stranke i njezino emocionalno stanje.¹¹² Zajedno s medijatorom identificira „slijepe ulice“ spora koje su nastale zbog određenih interesa, vrijednosti stranke te mu olakšava održanje nepristranosti. Medijatori koji nisu pravne struke kažu kako je prisutnost odvjetnika osobito dobrodošla prilikom izrade nagodbe. Naime, odvjetnici gledaju spor „pravnim“ očima, dok se medijator pokušava

¹⁰⁷ Prema riječima portugalske odvjetnice posebno je izazovno uvjeriti određene stranke da se odmaknu od suda i kontradiktornih parnica. V. Azevedo Gomes, C., *Portuguese clients increasingly trying ADR to settle disputes-SPS Advogados*, 2018., dostupno na: <https://iberianlawyer.com/portuguese-clients-increasingly-trying-adr-to-settle-disputes-sps-advogados/?print-posts=pdf>, (3. svibnja 2024.).

¹⁰⁸ Davidson, *op.cit.* (bilj. 20), str. 34.

¹⁰⁹ Čl. 14. st. 1., 2., 3. ZMRS -a.

¹¹⁰ Malki-Butcher *op.cit.* (bilj. 88), str. 31.

¹¹¹ Lawrence, *op.cit.* (bilj. 17), str. 425. V. i: Malki-Butcher, *op.cit.* (bilj. 88), str. 41-42. Važno je razlikovati uloge odvjetnika i medijatora, no istodobno uočiti ono što im je zajedničko te na koji način mogu doprinijeti međusobnom razumijevanju. Levin D., *Bridging the divide between lawyers and mediators*, 2015., dostupno na: http://mediationblog.blogspot.ie/2007/01/bridging-divide-betweenlawyers-and_27.html, (10. svibnja 2024.);

Fichera, E.,: *Ruolo dell'avvocato in mediazione*, Medyapro, 2019., str. 3 i 4.

¹¹² Lawrence, *op.cit.* (bilj. 17), str. 431.

fokusirati na stvarne interese stranaka.¹¹³ Nadalje, ako je jedna stranka veoma zainteresirana za medijaciju i vjeruje kako je to najoptimalnija metoda za rješavanje spora, a druga strana se ne slaže, odvjetnik bi trebao pokušati pronaći način njezina pridobivanja. Primjerice, drugi odvjetnik odbija sudjelovanje jer ima malo ili nimalo iskustva s postupkom medijacije. U tom slučaju, prvi odvjetnik bi ga mogao uputiti medijatoru koji će mu, kao nepristrana treća osoba, objasniti postupak.

Stav hrvatskih medijatora o prisutnosti odvjetnika ovisi o tome koliko su odvjetnici spremni na postizanje sporazuma. Sutkinja Buljan, aktivna medijatorica, napominje da odvjetnici koji žustro zagovaraju interese svoje stranke te ne žele prihvatiti kooperacijski stav negativno utječu na ishod medijacije. Pozitivno iskustvo ima s odvjetnicima koji poznaju načela medijacije i spremni su na suradnju s medijatorom i drugom stranom.¹¹⁴

3.2.3. Podrška stranci u medijaciji

Odnos između stranke i odvjetnika temelji se prije svega na povjerenju.¹¹⁵ Stranka vjeruje u uspješan ishod medijacije kada zna da i njezin odvjetnik vjeruje u to.¹¹⁶ Angažiranost odvjetnika dodaje postupku medijacije određenu vrijednost.

Prisutnost odvjetnika podiže moral stranke te minimalizira strah od gubitka snage u odnosu na drugu stranu. Ohrabruje stranku da sagleda različite kreativne opcije rješenja. Sudjelovanje odvjetnika značajno je u slučaju kad je jedna stranka slabija. On brine da njezina temeljna prava ne budu narušena te da ne popusti pod pritiskom i pristane na za nju nepovoljne odredbe nagodbe.¹¹⁷ Odvjetnici se odlično bore protiv pregovaračke nejednakosti te medijatora koji je zauzeo pomalo pristran stav. Tijekom postupka, medijator će održavati odvojene

¹¹³ Bondy V., et al, *op.cit.* (bilj. 97), str. 53 i 54.

¹¹⁴ Gostujuće predavanje sutkinje Ive Buljan u okviru kolegija Arbitraža i mirno rješavanje sporova, lipanj 2023.; Slično u Sloveniji, detaljnije v. Sekirnik, T., Biloslavo R., *Dejavniki uspešnosti mediacije v sodnih sporih*, Management, 2009., str. 235. i 235. I u Portugalu, v. Martingo Cruz, R., *O papel do advogado na mediação familiar – uma observação crítica à realidade portuguesa*, REVISTA ELECTRÓNICA DE DIREITO, 2015., str. 11.

¹¹⁵ Čl. 40. KOE-a.

¹¹⁶ Kukec, B., *Odvjetnik (40-41)*, Ljubljana, 2008., str. 17.

¹¹⁷ Stranke nisu jednake s obzirom na sposobnosti, socijalnu poziciju, obrazovanje, imovno stanje i/ili druge mogućnosti. Kada im se prepusti da rješavaju spor same (iako uz pomoć medijatora) moguće je da početna nejednakost rezultira nepravednim ishodom spora.

Bilić, V., *Drugačiji put do pravde*, dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/predavanje-bilic591170ea2802e.pdf>, str. 37.

sastanke sa strankama. Upravo je na tim sastancima poželjno sudjelovanje odvjetnika jer će strankama uliti povjerenje da neće biti prevarene.¹¹⁸

Kad stranke znaju da je netko tijekom cijelog postupka brinuo o očuvanju njihovih prava, doživljavaju institut medijacije pozitivnije.

4. RAZLOZI ODVJETNIČKOG OTPORA MEDIJACIJI

4.1 Nerazumijevanje i nerazlikovanje alternativnih metoda rješavanja sporova

Primjena alternativnih metoda rješavanja sporova izazov je za odvjetnike koji su tijekom studija usvojili učenje o parnici kao standardnom postupku, a nisu pritom pohađali kolegije na kojima se proučavaju ostali načini rješavanja sporova. Naučili su gledati na pravni problem apstraktno.¹¹⁹ Zbog straha da ne naruše svoj profesionalni ugled ne žele riskirati i upustiti se u korištenje ADR metoda ako nisu potpuno sigurni da su ovladali njima.

Nadalje, ne razlikuju načela i ciljeve pojedinih metoda. Najčešće ne razumiju razliku između pregovora i medijacije. Misle kako spor koji oni ne mogu riješiti u pregovorima, nije moguće riješiti ni u postupku medijacije. Za njih je medijacija samo još jedan tip pregovaranja.¹²⁰ Pregovaranje kao postupak koji provode same stranke osobno ili putem ovlaštenih zastupnika¹²¹ predstavlja najčešće korištenu metodu mirnog rješavanja sporova u praksi.¹²² U slučaju neuspjelih izravnih pregovora, prvi korak k postizanju zadovoljavajućeg rješenja mogla bi biti upravo medijacija kao oblik potpomognutog pregovaranja.¹²³

Problem predstavlja i procjena medijabilnosti spora te određivanje najpovoljnijeg trenutka za upućivanje u medijaciju. Primjećuje se da što su odvjetnici manje neposredno povezani s parničnim postupkom, to je i njihovo znanje o medijaciji slabije.¹²⁴

¹¹⁸ Čičin-Šain, N., *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik, 44 (2010), 88, 2010., str. 121.

¹¹⁹ Currie, *loc. cit.* bilj. 25.

¹²⁰ Bondy, V., et al, *op.cit.* (bilj. 97), str. 25-27.; Šimac, S., *Mirenje i odvjetnici*, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, 2002., str. 15.; Goodman, A.H., *Basic skills for the new mediator*, Rockville, Solomon Publication, 2002., str. 40. Postoji konfuzija između medijacije i ostalih metoda mirnog rješavanja, nemali je broj onih koji smatraju kako je medijacija pregovaranje, ali uz uvećane troškove. V. Soares, *op. cit.* (bilj. 69), str. 13. i 14.

¹²¹ Čl. 4. st. 1. t. (c) i čl. 11. ZMRS -a.

¹²² Brozović, Uzelac, *loc. cit.* (bilj. 7).

¹²³ Medijacija i sudski postupak provode se uz sudjelovanje neutralnog što ih razlikuje od pregovaranja. Kada odvjetnici sudjeluju u pregovorima zajedno sa strankama, oni postaju treći, no ono što ih razlučuje od medijatora jest njegova neutralnost i nepristranost u odnosu na stranke. Uzelac, *op. cit.* (bilj. 3), str. 4 t. 12. i str. 7 t. 18.

¹²⁴ Soares, *op. cit.* (bilj. 69), str.13.

Potrebno je raditi na edukaciji budućih odvjetnika. Tijekom studija detaljnije proučavati ADR metode kako bi kasnije u praksi mogli pravilno procijeniti kada su one dobrodošle, odnosno kad su neprikladne te da razumiju razlike između njih.¹²⁵

4.2 Strah od gubitka reputacije

Odvjetnici ne žele biti ti koji će prvi predložiti pokušaj medijacije zbog straha da će izgledati slabo. Štoviše, ne trude se angažirati medijatora kako bi im pomogao riješiti spor u čijem su rješavanju neuspješno sudjelovali jer vjeruju da će ostaviti loš dojam.¹²⁶ U postupku medijacije nerado se u potpunosti odriču kontradiktornog postupanja kako bi pred strankom održali reputaciju krutog, nepopustljivog pregovarača.¹²⁷ Financijska veza sa strankom također ima određen utjecaj. Stranka u pravilu očekuje od odvjetnika kojem isplaćuje nakandu za rad ofenzivan pristup koji će ostaviti dojam iznimne angažiranosti u sporu.

Ipak, strah od gubitka reputacije je neosnovan. Uspješna medijacija jamči percepciju odvjetnika kao profesionalca koji brzo i učinkovito rješava sporove.¹²⁸

4.3 Prethodno negativno iskustvo s postupkom medijacije

Oni koji nisu sudjelovali u kvalitetnoj medijaciji, odnosno, edukacijama o medijaciji ne razumiju prednosti takvog načina rješavanja sporova, a čak ju i podcjenjuju.¹²⁹ Medijatorova

¹²⁵ Douglas, K., *Shaping the Future; The Discourses of ADR & Legal Education*, Queensland University of Technology Law & Justice Journal, 2008., str. 138. Medijacije je osobito prikladna u predmetima u kojima postoje složena činjenična i pravna pitanja. U slučaju razmimoilaženja samo oko prava, korisnije je uputiti spor sudu. Uzelac, A., *op.cit.* (bilj. 3), str. 11. Kako je rekao Vukmir: "Ne trebaju svi pravnici biti medijatori, ali svi trebaju razumjeti dinamiku medijacije da bi mogli u njoj sudjelovati na adekvatan način. Mislim da nema nikakvog opravdanja da se odlaže obavezno uvođenje predmeta o mirenju na faksu. Onda ćemo maknuti ovu barijeru nesigurnosti, koja postoji kod onih koji nisu prošli trening i ne znaju što će se dogoditi kada medijator započne sa medijacijom i zbog toga osjećaju stvarnu nelagodu (iako banalnu) od tog postupka i zato savjetuju strankama da se ne upuste u medijaciju." M. Vukmir, odvjetnik iz Zagreba, dio njegovog izlaganja (audio zapis) na Okruglom stolu - Mirenje u Republici Hrvatskoj, Ocjena stanja i kako dalje? Zagreb, Novinarski dom, 14. lipnja 2005., u Šimac, *op. cit.* (bilj. 14), str. 71.

¹²⁶ HUM, Koja je uloga odvjetnika u medijaciji?, 2020., dostupno na: <https://medijacija.hr/faq-items/32-je-su-li-odvjetnici-potrebni-u-medijaciji/>, (3. svibnja 2024.).

¹²⁷ Donohue, Francis T: *Lawyers as gatekeepers : mediation and the ADR processing of environmental disputes*, University of California, 1997., str. 38.;

¹²⁸ Šimac, *op. cit.* (bilj. 14), str. 176 i 195.;

Preporučljivo je da odvjetnici na sastancima medijacije pokažu svoj „gnjev“ kako bi na taj način održali reputaciju pred strankom. V. Lowry, *op.cit.* (bilj. 86), str. 36.

¹²⁹ HUM, *loc. cit.* bilj. 123.

uloga je ključna za odvjetnikov dojam o medijaciji.¹³⁰ On treba posjedovati autoritet kojim će upravljati postupkom prema pozitivnom ishodu. Odvjetnici vjeruju kako su medijatorove vještine u kreiranju odnosa povjerenja sa stankama jedan od temeljnih elemenata postizanja nagodbe.¹³¹

Velik utjecaj na sklonost odvjetnika prema medijaciji ima medijator, to jest njegova kvalificiranost. Odvjetnici su naučili razlikovati dobre od loših medijatora.¹³² Mnogi medijatori imaju završen samo osnovni tečaj za medijatora, a to nije dovoljno da u potpunosti razumiju medijatorske tehnike i da se njima služe.¹³³ Zbog toga postoji opasnost da djeluju pristrano. Ako je odvjetnik u ranijoj medijaciji stekao takav dojam, vjeruje kako će i gotovo svaki idući medijator biti takav.¹³⁴ Negativno se iskustvo javlja i kada se nakon dugotrajnih i iscrpljujućih pregovora ne uspije postići nagodba, a spor naposljetku završi pred sudom.

Međutim, odvjetnik bi trebao prepoznati i neke prednosti koje donosi neuspješna medijacija. Primjerice, u daljnjem sudskom postupku moguće su značajne uštede na vremenu i troškovima jer se u postupku medijacije smanjio broj spornih pitanja.

4.4 Financijski aspekt

Kad su se alternativni načini rješavanja sporova po prvi put javili u Americi, tamošnji odvjetnici su u šali kraticom ADR označavali "alarmni pad prihoda" (*alarming drop off resources*).¹³⁵ Strah od smanjenja zarade jedan je od glavnih razloga zašto odvjetnici pružaju

¹³⁰ Mnogi odvjetnici smatraju kako medijator treba biti ekspert u polju medijacije, posjedovati izvrsne medijatorske vještine i autoritet. V. više: Bondy, V., et al, *op. cit.* (bilj. 97), str. 56 i 59. Tako i: Matteucci, *op.cit.* (bilj. 42), str. 7.

¹³¹ Istraživanje je pokazalo da su odvjetnici koji su sudjelovali u kvalitetnoj medijaciji vođenoj od strane stručnog medijatora više cijenili postupak, a pozitivno iskustvo ih je navelo da kasnije predlože klijentima medijaciju kao inicijalni postupak. V.: B. Goldberg, Shaw, *op.cit.* (bilj. 27), str. 393-418.; Peters, *op.cit.* (bilj. 91), str. 9.

¹³² Sekirnik, *op.cit.* (bilj. 111), str. 237.

¹³³ *Ibid.*, str. 239.

¹³⁴ Donohue, *op.cit.* (bilj. 124), str. 95 i 96.; V. i: Mantle, *op. cit.*(bilj. 21), str. 8.

¹³⁵ „Međutim, kad su američki odvjetnici vremenom spoznali kako im se prihodi i pored sudjelovanja u postupcima mirenja (i to ne samo u svojstvu punomoćnika stranke, već sve više i u svojstvu izmiritelja) nisu smanjili, povodom uspješnih mirenja stvorili su novo geslo: Sretne stranke plaćaju svoje račune." U: Ristin, G. sutkinja Višjeg sudišća v Ljubljani, *Zakaj so ameriški odvjetniki podprli altrenativno rešavanje sporov, torej tudi mediacije?* Iz njenog pisanog izvješća sa studijskog putovanja u Ameriku.

otpor medijaciji.¹³⁶ Smatraju kako porastu prihoda znatnije pridonosi parnični postupak.¹³⁷ Odvjetnici polaze od toga da im je potrebno puno više vremena kako bi se pripremili za iznošenje spora pred sud, sastavljaju veći broj podnesaka, a parnični postupci nerijetko traju godinama. Postojeća zakonska uređenja odvjetničkih naknada u većini zemalja opravdavaju takav stav odvjetnika.¹³⁸ Ipak, odvjetnik Tuškan je uvjeren kako je medijacija profitabilnija nego li dugotrajno i neizvjesno parničenje. Odvjetnik će naplatiti ugovoreni honorar odmah i bez rizika čekanja sudske odluke.¹³⁹

Prema rezultatima određenih istraživanja, medijacija ne predstavlja prijetnju zaradi odvjetnika.¹⁴⁰ Štoviše, dugoročno gledano, može povećati prihode. Posebno je zanimljiv rezultat jedne njemačke studije. Naime, unatoč činjenici što mnogi odvjetnici prijavljuju da su zaradili manje u medijaciji nego li u parnici, 95 % ispitanika tvrdi kako to gotovo ne utječe na njihovu odluku da koriste medijaciju. Uvidjeli su da je medijacija izvrstan alat za razvijanje dodatnih vještina i postizanja iznad prosječnosti.¹⁴¹

¹³⁶ Peters, D., *It Takes Two to Tango, and to Mediate: Legal Cultural and Other Factors Influencing United States and Latin American Lawyers' Resistance to Mediating Commercial Disputes*, 9 Rich. J. Global L. & Bus. 381, 2010., str. 414-417.; Bondy, V., et al, *op.cit.* (bilj. 97), str. 48.

Tako i: M. Bohaček; „Strah od smanjenja prihoda glavni je razlog zašto odvjetnici ne koriste medijaciju.“ Bohaček, *loc. cit.* bilj. 18. Prisutan je strah odvjetnika da će povećanjem medijacije doći do manjeg broja poslova za njih. Stoga je portugalska odvjetnička komora u svom mišljenju o prijedlogu zakona o medijaciji branila obveznu nazočnost odvjetnika u medijaciji. V. Cruz, *op. cit.* (bilj. 65), str. 12.

¹³⁷ Rans, *op.cit.* (bilj. 26), str. 413,;

Tamminem, A., *Mediation – the new “international arbitration” for our generation?*, 2016., dostupno na: <http://www.youngicca-blog.com/mediation-the-new-international-arbitration-for-our-generation>, (10. ožujka 2024.).

¹³⁸ U Italiji se struktura naknada temelji na broju podnesaka i ročišta pa talijanski odvjetnici zbog straha od gubitka zarada ne koriste medijaciju. V. De Palo, G., Cominelli, L., *Mediation in Italy: Waiting for the Big Bang?*, u Alexander, N., *Global mediation trends*, 2006., str. 259 i 262. De Palo, G., Harley, P., *Mediation in Italy: Exploring the Contradictions*, 21 Negotiation. Journal, 2005., str. 476. U Njemačkoj su sudski troškovi pokriveni osiguranjem, a troškovi medijacije ne. Alexander, N., *What's Law Got To Do With It? Mapping Modern Mediation Movements in Civil and Common Law Jurisdictions*, 3 BOND L., 2001., str. 357. U Hrvatskoj: Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika (NN 138/2023) uređuje visinu odvjetničke nagrade za zastupanje "pred medijacijom" (Tbr. 7. točka 8. u vezi sa Tbr. 7. t. 1.) i što je za odvjetnike još i važnije, određuje visinu nagrade za usmena i javna mišljenja i pravno savjetovanje za svaki započeti sat (Tbr. 30.).

¹³⁹ Tuškan, B., *op. cit.* (bilj. 32), str. 10. i 11.; „Sretne stranke plaćaju svoje račune.“ Štimac, S., *Mirenje – najpogodniji način rješavanja sporova*, Radno pravo broj 4, Zagreb, 2006., str. 45.; Američka gospodarska komora u Hrvatskoj (AmCham), *Preporuke za osnaženje instituta mirenja u Hrvatskoj*, Zagreb, 2017.

¹⁴⁰ Trushell, I., Clark, B. and Agapiou, A., *op.cit.* (bilj. 102), str. 118.

V. i: Mantle, *loc.cit.* bilj. 21.

¹⁴¹ Sela, A., *Attorneys perspectives of mediation: An empirical analysis of attorneys mediation referral practices, barriers and potential agency problems, and their effect on mediation in Israel*, The Stanford program in international legal studies, Stanford, 2009., str. 46-49. i str. 57-60.

5. MOGUĆE KORISTI MEDIJACIJE ZA ODVJETNIKE

5.1 Koristi medijacijskih vještina u radu

U globaliziranome svijetu 21. stoljeća pravno znanje i vještine potrebno je nadopuniti znanjima i umijećima iz drugih disciplina, primjerice iz psihologije, etike, medijacije.¹⁴² Medijacija doprinosi razvoju odvjetničkih kompetencija. Odvjetnik poboljšava vještine pisanja i izradi nagodba, ima veće razumijevanje spora jer ga promatra iz različitih perspektiva, vidi „stvarni“, osobni problem svoje stranke.¹⁴³ Razvija vještinu aktivnog slušanja, komunikacijske i prezentacijske sposobnosti, medijatorske tehnike za upravljanje jakim emocijama, sagledava šire aspekte sukoba.¹⁴⁴ Pokazujući drugoj strani da sluša njihove zahtjeve i trudi se razumjeti ujedno može povećati šanse da ih uvjeri u nešto.¹⁴⁵ Između ostalog, usvaja tehniku dublje objektivizacije spora (navodi relevantnu zakonsku odredbu i pojašnjavaju njezino značenje) uz pomoć koje stranci pojašnjavaju određeno pravno pravilo koje nepovoljno utječe na njegovu poziciju u sporu, Kad stranka doista razumije zašto je nešto pravno valjano lakše će pristati na određene kompromise koji će u konačnici biti korisni za obje strane.¹⁴⁶

Ponovljena istraživanja pokazuju da vještine komuniciranja u odnosima imaju veći utjecaj na profesionalni uspjeh nego li izvanredno znanje pravne materije.¹⁴⁷ Veoma natjecateljski raspoloženi odvjetnici opčinjeni brojem uspješno „dobivenih parnica“ često na ishod spora gledaju preoptimistično i zavaravaju same sebe kako bi ugodili stranci.¹⁴⁸ Prema riječima jedne odvjetnice, upravo joj je uloga medijatorice pomogla očekivanja o ishodu spora svesti na realniju razinu, ali i unaprijediti odvjetničke sposobnosti.¹⁴⁹

¹⁴² Šimac, S., *Kriza državnog pravosudnog aparata*, 2014., dostupno na: pristupljeno: 7. ožujka 2024., <https://hrvatskaudrugazamirenje.wordpress.com/2016/11/16/hum-blog-intervju-rci-da-pravu-i-mirenju/>, (7. ožujka 2024.); Jakobčič, A., *Pomen in vloga mediacije za veščine pravnika v 21. stoletju*, 2023., dostupno na: , <https://www.slo-med.si/prispevki-clanov-dms/pomen-in-vloga-mediacije-za-vecine-pravnika-v-21-stoletju>, (15. lipnja 2024.).

¹⁴³ Holst, *op.cit.* (bilj. 20), str. 250.

¹⁴⁴ Petrić, P., *Odvjetnici i medijacija: odvjetnici u mirenju/medijaciji - okrugli stol održan 17.10. 2018. u Zagrebu*, HUM, Nova perspektiva odvjetništva - da li i kako vještine izmiritelja/medijatora utječu na pružanje bolje i modernije odvjetničke usluge, dostupno na: <https://www.linkedin.com/pulse/odvjetnici-i-medijacija-petar-petri%C4%87>, (4. svibnja 2024.); *Odvjetnici koji posjeduju medijatorske vještine lakše se nose sa različitim emocionalnim ponašanjima stranke koju zastupaju, ali i pristupima odvjetnika suprotne strane*. Blažević, D., *Razgovor s odvjetnikom i medijatorom Petrom Petrićem*, *Pravnik* 53, 1 (105), 2019.

¹⁴⁵ Fisher, *op.cit.* (bilj. 14), str. 213.

¹⁴⁶ Jakobčič, *loc.cit.* (bilj. 139).

¹⁴⁷ Welsh, A. N., *Looking Down the Road Less Traveled: Challenges to Persuading the Legal Profession to Define Problems More Humanistically*, *J. DISP. RESOL.*, 2008., str. 56.

¹⁴⁸ Cooper, *loc.cit.* (bilj. 7).

¹⁴⁹ Levin, *loc. cit.* (bilj. 118); Tako i: Kukec, *op. cit.* (bilj. 124), str. 18 i 19.

Interakcija znanja, vještina i tehnika medijacije s pravnim znanjima, vještinama i iskustvom, predstavlja formulu za uspjeh u radu svakog odvjetnika.¹⁵⁰ Čak i da odvjetnik koji je prošao edukacije o medijaciji u praksi u njoj ne sudjeluje, stečene vještine neće biti uzalud.¹⁵¹

5.2 Proširivanje znanja i profesionalno zadovoljstvo

Savjestan odvjetnik treba obnavljati, proširivati i usavršavati svoju pravnu i opću naobrazbu kako bi u svakom trenutku mogao stranci pružiti kvalitetnu uslugu.¹⁵² Medijacija je izvanredan izvor novih vještina i prilika za usavršavanje.

Neka istraživanja ukazuju na pozitivan odnos odvjetnika prema mirnom rješavanju sporova i medijaciji. Naime, više od polovice ispitanika upućuje stranke da pokušaju spor riješiti mirnim putem te su i sami prošli obuku za medijatora.¹⁵³ Ističu se generacije odvjetnika koje ozbiljno prihvaćaju medijaciju i prepoznaju njene prednosti.¹⁵⁴ U porastu je broj onih koji su se uključili u razne edukacije o medijaciji i u sam postupak. Pozitivna iskustva u medijaciji utječu na veću implementaciju medijacijskih vještina u njihovom radu. Povećava se i udio onih koji uz redovne odvjetničke usluge pružaju i uslugu medijacije te koji su i sami medijatori.¹⁵⁵

Practicirajući medijaciju, odvjetnici ostvaruju znatno profesionalno zadovoljstvo.¹⁵⁶ Stranka i odvjetnik imaju priliku bolje se međusobno upoznati i provesti više kvalitetnog vremena zajedno. Razvija se partnerstvo sa suprotnom strankom i njezinim odvjetnikom u rješavanju zajedničkog problema.¹⁵⁷ U postupku medijacije manje je tenzija jer se umanjuju emocionalne frustracije. Nadalje, neki odvjetnici čak preferiraju medijaciju u odnosu na parnični postupak jer je smatraju manje stresnom. Medijacija pruža odvjetnicima određenu kontrolu nad ishodom spora jer promišljenim pregovaranjem mogu postići i više od onog što su pred medijatorom i suprotnom stranom zahtijevali. Sudskim postupcima pak prethode

¹⁵⁰ Šimac, *op.cit.* (bilj. 14), str. 192.

¹⁵¹ Jakobčić, *loc. cit.* (bilj. 139); Matešić, I., *Mirenje i odvjetništvo*, 2020., dostupno na: <https://medijacija.hr/wp-content/uploads/2020/04/Ivan-Mate%C4%B9%CB%87i%C3%84%E2%80%A1-Mirenje-i-odvjetni%C4%B9%CB%87tvo.pdf>, str. 2-4.

¹⁵² Čl. 15. a st. 1. ZO-a; točka 16. KOE-a; točka 14(1) KOPE-a.

¹⁵³ Kutlić, *op.cit.* (bilj. 31), str. 88 i 90.

¹⁵⁴ HUM, *Koja je uloga odvjetnika u medijaciji?*, 2020., dostupno na: <https://medijacija.hr/faq-items/32-je-su-li-odvjetnici-potrebni-u-medijaciji/>, (3. svibnja 2024.). Na temelju rezultata istraživanja zaključuje se da je razina educiranosti sudaca, sudskih savjetnika, odvjetnika te odvjetničkih vježbenika o medijaciji viša od očekivane, ali uvijek ima mjesta za napredak. V. Kutlić, Tkalčević, *op. cit.* (bilj. 31), str. 96.

¹⁵⁵ Šimac, S., *Mirenje kao generator promjena u pravosuđu i pravnoj profesiji*, Pravni fakultet, Zagreb, 2013., str. 176.

¹⁵⁶ Clark, *op.cit.* (bilj. 28), str. 81-83.

¹⁵⁷ HUM, *loc. cit.* (bilj. 123); Šimac, *op. cit.* (bilj. 152), str. 194.

dugotrajne pripreme, obilježava ih nesigurnost konačnog ishoda, te postoji rizik od stjecanja dojma kako je odvjetnik nesposoban u slučaju gubitka parnice.¹⁵⁸

5.3 Konkurentnost i zarada

Nedvojbeno je da odvjetnici koji nude više opcija rješavanja sporova imaju veće šanse na tržištu pravnih usluga. Stranke žele brzo i učinkovito rješenje pravnog problema sa što manje negativnih posljedica potencijalnog rješenja.¹⁵⁹ Postizanjem nagodbe povećava se povjerenje stranke u sposobnost odvjetnika, a odvjetniku ostaje više vremena za rad na predmetima u kojima je sudski postupak neizbježan. Odvjetnici pomažu strankama da brzo i efikasno riješe svoj spor, dakle pružaju im uslugu kojom će biti zadovoljne.¹⁶⁰ Time doprinose svom ugledu, pokazuju da postupaju kao razumna i odgovorna osoba koja spor pokušava riješiti na najvišoj civiliziranoj razini.¹⁶¹ U konačnici, ono što izdvaja odvjetnika iznad prosjeka nije njegova sposobnost dobrog vođenja parnice, već način na koji rješava probleme.¹⁶²

Medijacija omogućava proširenu lepezu usluga te pokretanje novih poslova, kao što su održavanje predavanja i treninga na temu obuke medijatora, pisanje knjiga o ulozi odvjetnika u medijaciji.¹⁶³ Mnoge stranke obraćaju se odvjetnicima po preporuci. Stoga, pravilno korištenje medijacije daje mogućnost za povećanje prihoda putem porasta broja stranaka.¹⁶⁴

¹⁵⁸ Galanter, M., *A Settlement Judge Is Not a Trial Judge: Judicial Mediation in the United States*, 12 J.L. SOC'Y 1, 1985., str. 10-11.

¹⁵⁹ Istraživanja pokazuju kako je najčešći prigovor stranaka na rad svojih odvjetnika kako oni odugovlače sudski postupak ne vodeći pritom računa o njihovim interesima. Isto tako, stranke su znatno češće spremne ponovno obratiti se odvjetniku, koji je za njih postigao sporazumnu nagodbu, nego onom koji je spor riješio kroz redovni sudski postupak. Šimac, *op.cit.* (bilj. 117), str. 21.

¹⁶⁰ Lucas, A.S., *Modern institutions of effective judicial protection. Special reference to mediation*, 2017., u Ury, E., *Potrzeby jako współczesny determinant treści praw człowieka*, WSGE, Józefów, str. 306 i 307.

¹⁶¹ Točka 8. (2) KOPE: Odvjetnik se uvijek treba pridržavati pravila lijepog ponašanja. Treba se isticati čovječnošću i poštivanjem ljudskog dostojanstva. Treba težiti višoj kulturi međuljudskih odnosa i provođenju odgojnih utjecaja.; Vidi i: Petar Petrić, *Odvjetnici i medijacija*, *Odvjetnici u mirenju/medijaciji - okrugli stol*, Zagreb, 2018., dostupno na: <https://www.linkedin.com/pulse/odvjetnici-i-medijacija-petar-petri%C4%87>, (3. svibnja 2024.); Vukmir, M., *Embracing the Negative to Achieve the Positive*, *The European Lawyer*, 2004., str. 87.

¹⁶² Zalar, A., *Naslednja generacija mediatorjev*, 2003., *Pravna praksa*, št. 18/2003.

¹⁶³ Mercer, D., *How do I become a mediator? Resources for attorneys*, 2006., dostupno na <http://www.resourcesforattorneys.com/becomeamediatorarticle.html>, (7. svibnja 2024.); Tako i: Tuškan, *op. cit.* (bilj. 32), str. 9 i 10. V. i: Matešić, I., *Što čeka one koji su se odlučili za mirenje u svojoj odvjetničkoj praksi?*, Ureda za socijalno partnerstvo Vlade Republike Hrvatske, *Mirenje i odvjetništvo*, Split, str. 4.

¹⁶⁴ Stranke zadovoljne svojim odvjetnicima u medijaciji preporučuju ih i drugima te im na taj način donose nove klijente. HUM, *loc.cit.* (bilj. 123); Kukec, *loc. cit.* (bilj. 124); Wayne D., *Court ADR 25 Years After Pound: Have We found a Better Way?*, *Journal on Dispute Resolution*, Ohio, 2002., str. 19.; Mantle, *loc. cit.* (bilj. 21). U stručnoj literaturi je istaknuto: „Nakon ukupno 4 sata i 30 minuta čvrstih, a istovremeno konstruktivnih i potpomognutih pregovora, sklopljena je nagodba u sporu koji je trajao već tri godine, a izgledno je bilo da će trajati još dodatnih dvije! I to nije bio kraj. Kao dodatak nagodbi i obnovljenom odnosu, sklopljen je i novi ugovor o poslovnoj suradnji

6. ZAKLJUČAK

Pri rješavanju pravnih sporova stranke se u pravilu obraćaju odvjetnicima. Odvjetništvo je samostalna i neovisna djelatnost koja osigurava pružanje pravne pomoći. U svome radu odvjetnici su dužni postupati u skladu s pravilima Kodeksa odvjetničke etike. Sukladno propisanim načelima, odvjetnik je obvezan, ako je to u interesu njegove stranke, potaknuti svoju stranku na sporazumno rješenje spora, bez pokretanja sudskog postupka. Osim pregovora, osnova metoda mirnog rješavanja sporova jest medijacija. Uz medijatora i stranke, akteri postupka medijacije nerijetko su i sami odvjetnici. O njihovoj prisutnosti i utjecaju na sklapanje nagodbe prevladavaju neujednačena mišljenja.

U postupku medijacije naglasak nije na kontradiktornom odvjetničkom zastupanju, već je potrebno učiniti odmak od krutih pravnih normi i pokazati spremnost na kompromisna rješenja kako bi se zadovoljili interesi stranka i postigla nagodba. Dužnosti odvjetnika razlikuju se ovisno o fazi medijacijskog postupka. Tako, prije početka postupka uputno je da odvjetnik informira stranku o načelima medijacije, prije svega o svojoj i medijatorovoj ulozi. Nadalje, potrebno je zacrtati ciljeve, odrediti strategije pregovaranja i pripremiti relevantnu dokumentaciju. Tijekom samog postupka, odvjetnik na zajedničkim sastancima ima ulogu savjetnika, odnosno zastupnika. On pojašnjava stranci pravne aspekte mogućih rješenja spora, sagledava formulacije nagodbe te pazi kako iste nisu nepovoljne za njegovu stranku. Važno je da je spreman na suradnju sa suprotnom stranom i medijatorom, da potiče stranku na iznošenje potrebnih informacija, olakšava komunikaciju te da razmišlja krativno i nastoji sazanti što se doista krije iza pravnog konflikta. Po završetku postupka, odvjetnik brine da sklopljena nagodba bude ovršna, a u slučaju neuspješene medijacije, nastavlja provoditi pripreme za daljnji tijek postupka. Odvjetnici ne moraju savjetovati, zastupati stranku tijekom cijelog postupka medijacije, ponekad njihova zadaća je samo pregledavanje finalne nagodbe. Naposljetku, uz ulogu savjetnika, odnosno zastupnika, odvjetnici u medijaciji mogu biti i medijatori. Uspoređujući hrvatsku, talijansku, portugalsku i slovensku pravnu regulativu uočavamo kako postoji dužnost odvjetnika na upućivanje rješavanja spora mirnim putem propisana etičkim kodeksom. Dodatno, talijanski zakonodavac propisuje postojanje pisanog traga o informiranju stranke o mirnom rješavanju spora. Prisutnost odvjetnika je neobavezna

između te dvije tvrtke koje su se prvotno sporile. Zaključno, stranke su bile prezadovoljne sa sobom, odvjetnicima, efikasnošću medijacije i postignutim rezultatom.“ Paris,T., odvjetnica 24. siječnja 2021, dostupno na: <https://www.lawparis.com/hr/blog/58/zasto-biznis-treba-medijaciju-i-medijatora>, (20. lipnja 2024.); Šimac, S., *Glasiło* - Časopis Hrvatske odvjetničke komore (86), Zagreb, str. 8.

uz izuzetak Italije, gdje je zakonski propisano sudjelovanje odvjetnika u slučaju obvezne medijacije.

Odvjetnik svojom prisutnošću može istodobno osujetiti i pospješiti medijacijski postupak. Prepreke uspješnom ishodu medijacije su odvjetnikovo nerazumijevanje načela instituta, njegovim prednostima i osobitostima, nedovoljna informiranost stranke o medijaciji kao načinu rješavanja spora te nedostatak dobre vjere. Odvjetnici nerijetko na sastancima nastupaju suviše ofenzivno, nastoje pobijediti drugu stranu naglašavajući isključivo pravne elemente spora. Iskorištavaju medijaciju kako bi dobili na vremenu i prikupili dodatne informacije koje će im poslužiti u pripremi za postupak pred sudom. Stranka koja nije dovoljno informirana o prednostima medijacije i učincima nagodbe otežava rješavanje sukoba. Ona ulazi u postupak s rezervom, ne želi direktno komunicirati sa drugom stranom, pristati na kompromisna rješenja kako bi se postigla nagodba. Suprotno, stranka, koja razumije kako ona sama ima mogućnost upravljanja svojim sporom, spremna je na suradnju s medijatorom i suprotnom stranom, iznosi potrebne informacije, predlaže moguća rješenja, trudi se što brže postići sporazum koji će konačno riješiti sukob.

Brojni su uzroci odvjetničkog otpora medijaciji, a među kojima se ponajprije ističu nerazumijevanje i nerazlikovanje alternativnih metoda rješavanja sporova, strah od gubitka ugleda i smanjenja zarade te prethodno negativno iskustvo s postupkom medijacije. Kako ne bi narušili profesionalni ugled, odvjetnici ne savjetuju rješavanje sukoba alternativnim putem ako ne posjeduju dovoljno znanja i prakse u tom polju. Zbog negativnog iskustva u medijaciji, bilo zato što nije postignuta nagodba ili nedostataka na strani medijatora, ne žele strankama savjetovati upućivanje spora u medijaciju. Također, smatraju kako je parnični postupak za njih financijski isplativiji. Ipak, rezultati istraživanja ukazuju na neopravdan strah odvjetnika od smanjenja zarade. Dugoročno odvjetnik može čak povećati svoje prihode jer će spor biti riješen brzo i uz manje troškove, a to je strankama veoma važno. Dakle, uspješnim sklapanjem nagodbi raste broj zadovoljnih klijenata koji će se i u budućim sporovima obratiti njemu ili ga preporučiti, a odvjetniku ostaje više vremena za rad na sporovima čije rješavanje je moguće samo putem parničnog postupka. Proširenom lepezom metodi rješavanja sporova odvjetnik danas ima bolje šanse na tržištu pravnih usluga.

Institut medijacije ne koristi samo strankama u sporu, već i odvjetnicima. Odvjetništvo je poziv čije stručno obavljanje zahtijeva kontinuirano proširivanje pravnog i općeg znanja. Medijacijske vještine sagledavanja spora, aktivno slušanje, upravljanje jakim emocijama te

pregovaranje na temelju interesa obogaćuju odvjetničke kompetencije bez obzira uključe li se oni u nekoj ulozi u medijaciju ili ne. Odvjetnici koji odluče uputiti spor u medijaciju umanjuju pojavu stresnih situacija jer medijacijski postupak, za razliku od parničnog, pruža odvjetniku određenu kontrolu nad ishodom spora te osjećaj partnerstva sa suprotnom stranom.

Zaključno, odvjetnici u medijaciji mogu imati ulogu zastupnika stranke ili medijatora. Ne može se jednostrano tvrditi da je prisutnost odvjetnika u postupku medijacije korisna ili nepoželjna. Isto tako, ne postoji ujednačen odgovor na pitanje kako njihova prisutnost uječe na sklapanje nagodbe. Potrebno je uzeti u obzir brojne čimbenike, a posebice odvjetnikov stav prema mirnom rješavanju sporova i postupku medijacije te spremnosti za odmak od tradicionalnog kontradiktornog zastupanja. Nedvojbeno je kako medijacija pruža odvjetnicima priliku za proširivanje znanja, konkurentnost i veću zaradu. Unatoč tome, još uvijek je prisutan otpor. Stoga, potrebno je poraditi na podizanju svijesti o prednostima medijacije i financijskoj koristi koju ona može donijeti te provoditi kvalitetne edukacije medijatora i zastupnika u medijaciji. Suvremeni odvjetnik prepoznaje medijaciju kao alat za brzo i uspješno rješavanje spora koji čini njegovu stranku sretnom, a njemu pruža profesionalno ispunjenje.

7. LITERATURA

Literatura

20 let mediacije v Sloveniji Sodba o sodišču pridruženi mediaciji: ali smo našli boljšo pot za reševanje sporov?, Odvetnik 106, 2022.

Abramson, H. I., *Mediation Representation: Advocating as a Problem-Solver 2*, 2013.

Abramson, H., *Problem-solving advocacy in mediations: A model of client representation*, 2005.

Afonso Patrao, A., u Esplugues, C., Iglesias, J. L., Palao, G., *Civil and commercial mediation in Europe National Mediation Rules and Procedures*, 2013.

Alexander N., *Global trends in mediation*, 2. izdanje, Kluwer Law, 2006.

Alexander, N., *What's Law Got To Do With It? Mapping Modern Mediation Movements in Civil and Common Law Jurisdictions*, 3 BOND L., 2001.

Američka gospodarska komora u Hrvatskoj (AmCham), *Preporuke za osnaženje instituta mirenja u Hrvatskoj*, Zagreb, 2017.

Betto, N., *Mediacija v Sloveniji: kako prebuditi Trnuljčico*, LEXPERA, 2022.

Betto, N., *Metode in tehnike mediacije v pravdnem postopku*, Pravna praksa, št. 1-2/2002., 2002.

Bilić, V., *Alternativno rješavanje sporova i parnični postupak*, Zagreb, 2008.

Bilješke za Okrugli stol uz Jubilarni XX Dan hrvatskih odvjetnika u zagrebu, 14. – 15. 03. 2002., Odvetnik, 3-4, 2002.

Blažević, D., *Razgovor s odvjetnikom i medijatorom Petrom Petrićem*, Pravnik 53, 1 (105), 2019.

Bondy V., Doyle M., *Mediation in Judicial Review: A practical handbook for lawyers*, UK

C. Consolo, *La giustizia civile: quale volto dei nostri processi fra giurisdizione e ADR?*, Corriere giur., 2014.

Carrese, C., Olivieri, L., *Medizione: Errori della fase preparatoria*, Ponencias de Expertos en Mediación, Valencia, 2012.

Chiarloni, A., *Comparative Perspective on the Crisis of Civil Justice and on its Possible Remedies, Procedural Law on the Threshold of a New Millennium*, Beč, 2002.

Clark, B., *Lawyers and Mediation*, Springer, Berlin, 2012.

Cooper, D., *Lawyers behaving badly in mediations: Lessons for legal educators*, Australian Dispute Resolution Journal, 2014., str. 205.

- Costa, Maria A., Silva, E., Guiomar A., *A mediação em Portugal: ensaio sobre a (des)construção de um percurso*, Polo da Universidade do Minho, CICS.NOVA, 2022.
- Cunningham, C., *The lawyer as translator, representation as text: towards an ethnography of legal discourse*, Cornell Law Review 77(6), 1992.
- Čičin-Šain, N., *Aspekti pravnog uređenja mirenja u Hrvatskoj*, Pravnik, 44 (2010), 88, 2010.
- Davidson, I., *The Art of Advocacy in Mediation*, The Journal of the NSW Bar Association, 2020.
- De Palo, G., Cominelli, L., *Mediation in Italy: Waiting for the Big Bang?*, u Alexander, N., *Global mediation trends*, 2006.
- De Palo, G. i Massidda, C. u knjizi Manon Schonewille, Fred Schonewille, *The Variegated Landscape of Mediation: A Comparative Study of Mediation Regulation and Practices in Europe and the World*, Eleven International Publishing, 2014.
- De Palo, G., Harley, P., *Mediation in Italy: Exploring the Contradictions*, 2005.
- Donohue, Francis T: *Lawyers as gatekeepers : mediation and the ADR processing of environmental disputes*, University of California, 1997.
- Douglas, K., *Shaping the Future; The Discourses of ADR & Legal Education*, Queensland University of Technology Law & Justice Journal, 2008. Dyrnishi, A., *Mediation's role solving conflicts in corrupted judiciary systems*, Mediterranean Journal of Social Sciences, Rim, 2014.
- Fichera, E.: *Ruolo dell'avvocato in mediazione*, Medyapro, 2019.
- Fisher, R., W. Ury i B. Patton, *Kako do da, Do dogovora pregovorom, a ne predajom*, Neretva, Zagreb, 2003.
- Galanter, M., *A Settlement Judge Is Not a Trial Judge: Judicial Mediation in the United States*, 12 J.L. SOC'Y 1, 1985.
- Goldberg, B. S., Shaw, M., *The Secrets of Successful (and Unsuccessful) Mediators Continued: Studies Two and Three*, 2007.
- Goodman, A.H., *Basic skills for the new mediator*, Rockville, Solomon Publication, 2002.
- Hanks, M., *Perspectives on mandatory mediation*, UNSW Law Journal, 2012., str. 937.
- Holst, K., *The Roles of Attorneys in Mediation*, 7 Bahcesehir Univ. L. Rev. 242, 2012.
- Kukec, B., *Odvetnik (40-41)*, Ljubljana, 2008.
- Kukec, B., *Intervju Aleš Zalar: Odvetniki – ključ mediacij!*, Odvetnik 29, 2005.
- Kutlić, A., Tkalčević, A., *Div koji spava: Mirenje iz perspektive pravnih profesionalaca*, Pravnik, 52, 1 (103), 2018.
- Lascoux, J. L., *A Prática da Mediação – Um método alternativo de resolução de conflitos*, Cadernos REAPN, Lisabon, 2009.

- Lawrence, K. L. J., *Mediation Advocacy: Partnering with the Mediator*, Ohio State Journal on Dispute Resolution 425, Ohio, 2000., str. 430.
- Lowry, L., R., *Preparing your client... for mediation*, Dispute resolution Journal, 1998., str. 33.
- Lucas A. S., *Modern institutions of effective judicial protection. Special reference to mediation*, 2017., u Ury, E., *Potrzeby jako współczesny determinant treści praw człowieka*. WSGE, Józefów
- Lupano, M., *La riforma della mediazione*, Opinioni, 2022.
- Lupoi, A., M., *Facing the Crisis: New Italian Provisions to keep Disputes out of the Courtroom (or take them out of it)*, ZZPInt, 2014.
- M., Wright, T., *Plaintiff's Satisfaction with Dispute Resolution Processes: Trial, Arbitration, Pre-Trial Conference and Mediation*, Justice Research Centre, 1997.
- Malki-Butcher, S., *Lawyers' Participation in Mediation: Facilitation Tool or Obstacle to Conflict Resolution?*, RESOLUTION INSTITUTE, 2020.
- Mantle, M., *Mediation: A Practical Guide for Lawyers*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 2017.
- Martingo Cruz, R., *O papel do advogado na mediação familiar – uma observação crítica à realidade portuguesa*, REVISTA ELECTRÓNICA DE DIREITO, 2015.
- Matešić, I., *Što čeka one koji su se odlučili za mirenje u svojoj odvjetničkoj praksi?*, Ureda za socijalno partnerstvo Vlade Republike Hrvatske, Mirenje i odvjetništvo, Split
- Matteucci G., *Mandatory mediation, the Italian experience* Revista Eletrônica de Direito Processual, 2015.
- Matteucci, G., *Italy, "The country, where everything ends in court"*, UERJ REDP, 2023.
- McAdoo, B., Welsh, N., *Look Before You Leap and Keep On Looking: Lessons from the Institutionalization of Court-Connected Mediation*, Nevada Law Journal, 2005., str. 424.
- Mendelsohn, G., *Lawyers as negotiators*, Harvard Negotiation Law Review 139, 1996.
- Mulcahy, L., *Can leopards change their spots? An evaluation of the role of lawyers in medical negligence mediation*, International Journal of the Legal Profession 8(3), 2001., str. 203-224.
- Murray, J., Scott Rau A. & Sherman, F., E., *Process of Dispute Resolution: The Role of Lawyers*, Foundation Press, 1989.
- Nolan-Haley, Jacqueline M., *Lawyer Representation in Mediation*, 2021.
- Peters, D., *Understanding why lawyers resist mediation*, 2011.

Peters, D., *It Takes Two to Tango, and to Mediate: Legal Cultural and Other Factors Influencing United States and Latin American Lawyers' Resistance to Mediating Commercial Disputes*, 2010.

Poitras, J., Stimec, A., i Roberge, J., *The Negative Impact of Attorneys on Mediation Outcomes: A Myth or a Reality?*, *Negotiation Journal* 26(1), 2010., str. 9-24.

Rans B., *Lawyers and Mediation*, 5 *Y.B. Arb. & Mediation*, 2013.

Razdrih, A., *Mediacija – višja kultura odnosov 20 let sodišču pridružene mediacije*, *Odvetnik* 106 / poletje 22, 2022.

Rundle, O., *Lawyers' Preparation for Court-Connected Mediation: the Supreme Court of Tasmania*, *UTasLawRw* 2, 2013.

Santi, A., *Opportunità, strategie e cautele del nuovo modello di mediazione civile e commerciale*, *Le Società* 10/2014, 2014.

Schonewille, M., Schonewille, F., *The Variegated Landscape of Mediation: A Comparative Study of Mediation Regulation and Practices in Europe and the World*, Eleven International Publishing, 2014.

Sekirnik, T., Biloslavo R., *Dejavniki uspešnosti mediacije v sodnih sporih*, *Management*, 2009.

Sela, A., *Attorneys perspectives of mediation: An empirical analysis of attorneys mediation referral practices, barriers and potential agency problems, and their effect on mediation in Israel*, *The Stanford program in international legal studies*, Stanford, 2009.

Sensini, L., Marino, L., Pellicchia, A., *Efficiency of the judicial system and mediation: the italian experience Conference: Building new business models for success trough competitiveness and responsibility*, 2012.

Shapira, O. et al, *Mediation Ethics: A Practitioner's Guide*, *Fordham Law Legal Studies Research Paper No. 3937477*, 2021.

Soares David, M., *Private Mediation in Portugal: What future? A comparative law analysis, applied to the Portuguese reality*, *Lusófonos ("ICFML")*, 2016.

Šimac, S., *Glasilo - Časopis Hrvatske odvjetničke komore* (86), Zagreb, str. 8.

Šimac, S., *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka, 2006.

Šimac, S., *Mirenje kao generator promjena u pravosuđu i pravnoj profesiji*, *Pravni fakultet*, Zagreb, 2013.

Šimac, S., *Mirenje i odvjetnici*, *Pravo u gospodarstvu*, Zagreb, 2002.

T. Matić, T., Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb, 1999.

Trushell, I., Clark, B. and Agapiou, A., *Construction mediation in Scotland: An investigation into attitudes and experiences of mediation practitioners*, International Journal of Law in the Built Environment, 2016.

Tuchtenhagen, R., Aquino, A., *Mediação como Meio Alternativo de Resolução de Conflitos*, Lisabon, 2013.

Tuškan, B., *Deset godina Zakona o mirenju, kako dalje?*, Odvjetnik 86, Zagreb, 2013.

Tuškan, B., *Mirenje – kako dalje*, Odvjetnik 87: glasilo, časopis HOK -a, Zagreb, 2014., str. 9.

Uzelac, A. et al: *Aktualni trendovi mirnog rješavanja sporova u Hrvatskoj: dosezi i ograničenja*, Zagreb, 2010.

Uzelac, A., *Efficiency of European Justice Systems, The strength and weaknesses of the CEPEJ evaluations*, u: *International Journal of Procedural Law*, 2011., str. 107-110.

Uzelac, A., *Mirenje kao alternativa suđenju*, u: Uzelac, A., Gotovac, V. (ur.) *Mirenje u građanskim, trgovačkim i radnim sporovima*, TIM Press, Zagreb, 2004.

Vukmir, M., *Embracing the Negative to Achieve the Positive*, The European Lawyer, 2004.

Wayne D., *Court ADR 25 Years After Pound: Have We found a Better Way?*, Journal on Dispute Resolution, Ohio, 2002., str. 19.

Welsh, A. N., *Looking Down the Road Less Traveled: Challenges to Persuading the Legal Profession to Define Problems More Humanistically*, J. DISP. RESOL., 2008., str. 56.

Wissler, R., *Court-Connected Mediation in General Civil Cases: What We Know from Empirical Research*, Ohio, 2002.

Zalar, A., *Naslednja generacija mediatorjev*, Pravna praksa, št. 18/2003., 2003.

Zuckermann, A.A., *Civil Justice in Crisis*, Oxford, 1999.

Propisi

Codice deontologico forense (2014., Comunicato del Ministero della Giustizia)

Código de Processo Civil – CPC, Lei n. 41/2013

Código Deontológico, Despacho n. 121/GM/92

Constituição da República Portuguesa (Diário da República Lei Constitucional n. 1/82; Lei Constitucional n. 1/89; Lei Constitucional n.º 1/92; Lei Constitucional n. 1/97; Lei Constitucional n. 1/2001; Lei Constitucional n.º 1/2004; Lei Constitucional n. 1/2005)

Decreto Legislativo 2013., n. 69 Disposizioni urgenti per il rilancio dell'economia.(Serie generale n.144 del 21.06,2013, S.O. n.50.)

Kodeks odvetničke profesionalne etike, 2011., Ljubljana

Kodeksa odvetničke etike (NN br. 81/22)

Legge 2013, n. 98. Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 21.06.2013, n. 69

Lei n. 29/2013. (Diário da República I Série. 77 (13-19-04) 2278-2284)

Lei n. 78/2001 (Diário da República n.º 161/2001, Série I-A de 2001-07-13)

Pravilnik o radu Centra za medijaciju i postupku medijacije Hrvatske odvetničke komore (12. 10. 2024.)

Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad odvetnika (NN br. 138/23)

Ustava Republike Hrvatske (NN br. 41/01)

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (NN br. 98/19)

Zakon o parničnom postupku (NN br. 155/23)

Zakona o brezplačni pravni pomoći (Uradni list RS, št. 19/2015)

Zakona o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (Uradni list RS, št. 56/2008)

Zakona o mirnom rješavanju sporova (NN br. 67/23)

Zakona o odvetništvu (NN br. 126/21)

Zakonik Kanonskog prava (Kan. 1446 &1)

Izvori s interneta

Agencija spin, pristupljeno: 5. svibnja 2024. (<https://www.agencijaspin.si/hr/ostale-usluge/medijacija-kao-proces-rjesavanja-sporova/>)

Auer, A., *Odvetnik v mediaciji- koristen ali nezaželen?* ,2020., pristupljeno: 4. svibnja 2024. (<https://homocumolat.com/2020/06/01/odvetnik-v-mediaciji-koristen-ali-nezazelen/>)

Azevedo Gomes, C., *Portuguese clients increasingly trying ADR to settle disputes- SPS Advogados*, 2018., pristupljeno 3. svibnja 2024. (<https://iberianlawyer.com/portuguese-clients-increasingly-trying-adr-to-settle-disputes-sps-advogados/?print-posts=pdf>)

Bellini, C., *Il ruolo dell'avvocato nella mediazione*, pristupljeno: 12. svibnja 2024. (<http://www.milanosservatorio.it/wpcontent/uploads/2019/02/Bellini.RuoloAvvocatoNellaMediazione.pdf>)

Bilić, V., *Drugačiji put do pravde*, dostupno na: (<https://www.hgk.hr/documents/predavanje-bilic591170ea2802e.pdf>)

Brozović, J., Uzelac, A., *Zakon o mirnom rješavanju sporova: Korak unaprijed ili još jedna propuštena prilika?*, 2023., pristupljeno: 3. ožujka 2024. (<https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/zakon-o-mirnom-rjesavanju-sporova-korak-unaprijed-ili-jos-jedna-propustena-prilika>)

Centar za mirenje pri hrvatskoj odvjetničkoj komori (dalje: HOK), pristupljeno: 19. ožujka 2024. (<https://www.hok-cba.hr/centar-za-mirenje/>)

Compulsory mediation angers lawyers working in Italy's unwieldy legal system (2011.), članak, pristupljeno: 15. svibnja. 2024. (<https://www.theguardian.com/law/butterworth-and-bowcott-on-law/2011/may/23/italian-lawyers-strike-mandatory-mediation>)

Cris M. Currie, *Should A Mediator Also Be An Attorney?* 1999., pristupljeno: 3. svibnja 2024. (<https://mediate.com/should-a-mediator-also-be-an-attorney/>)

Curran, D. J., Kingdon, E., Abraham Lincoln: *An Early Champion of ADR*, pristupljeno: 20. travnja 2024. (<https://www.mdrs.com/faqs/mdrs-articles/abraham-lincoln-an-early-champion-of-adr/>)

D. Noviello, *Considerazioni in merito al rapporto tra mediazione e processo alla luce del decreto legislativo n. 28/2010*, pristupljeno, 20. svibnja 2024. (https://www.comparazionedirittocivile.it/data/uploads/colonna%20sinistra/10.%20tutela%20dei%20diritti/noviello_medazione2010.pdf)

Direktiva 2008/52/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2008. o nekim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim stvarima, pristupljeno: 4. lipnja 2024. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32008L0052>)

Grdić, D., *Četiri od pet trgovačkih sporova može se brže i jeftinije riješiti nagodbom*, 2010., pristupljeno: 28. svibnja 2024. (<https://www.poslovni.hr/hrvatska/cetiri-od-pet-trgovackih-sporova-moze-se-brze-i-jeftinije-rijesiti-nagodbom-140457>)

Guerra, L., i Cunha, P., *A mediação nos Julgados de Paz: perspectivas de alguns atores da justiça em Portugal*, 2014., pristupljeno: 24. svibnja 2024. (<https://journals.openedition.org/configuracoes/2461?lang=en>)

HUM, *Koja je uloga odvjetnika u medijaciji?*, 2020., pristupljeno: 3. svibnja 2024. (<https://medijacija.hr/faq-items/32-je-su-li-odvjetnici-potrebni-u-medijaciji/>)

Intervju z Janezom Starmanom, 2021., pristupljeno: 7. svibnja 2024. (<https://www.slo-med.si/prispevki-clanov-dms/intervju-z-janezom-starmanom>)

Jakobčič, A. *Pomen in vloga mediacije za veščine pravnika v 21. stoletju*, 2023., pristupljeno: 15. lipnja 2024. (<https://www.slo-med.si/prispevki-clanov-dms/pomen-in-vloga-mediacije-za-vescine-pravnika-v-21-stoletju>)

Levin D., *Bridging the divide between lawyers and mediators*, 2015., pristupljeno: 10. svibnja 2024. (<http://mediationblog.blogspot.ie/2007/01/bridging-divide-between-lawyers-and-27.html>)

Matešić, I., *Mirenje i odvjetništvo*, 2020., dostupno na: (<https://medijacija.hr/wpcontent/uploads/2020/04/IvanMate%C4%B9%CB%87i%C3%84%E2%80%A1-Mirenje-i-odvjetni%C4%B9%CB%87tvo.pdf>)

- Mehta, S., *Attorneys In Mediation: Angel Or Devil Or Both?*, pristupljeno: 10. svibnja 2024. (<https://mediate.com/attorneys-in-mediation-angel-or-devil-or-both/>)
- Mercer, D., *How do I become a mediator? Resources for attorneys*, 2006., dostupno na: (<http://www.resourcesforattorneys.com/becomeamediatorarticle.html>)
- Okružni sud u Ljubljani, pristupljeno: 5. svibnja 2024. (<https://www.sodisce.si/okrako/objave/2021052115362944/dve-desetletji-mediacij/>)
- Opće informacije o mirovnim sudovima: pristupljeno: 3. svibnja 2024. (<https://eportugal.gov.pt/en/servicos/iniciar-um-processo-num-julgado-de-paz>; https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-pt-en.do?member=1)
- Paris, T., 24. siječnja 2021., pristupljeno: 20. lipnja 2024. (<https://www.lawparis.com/hr/blog/58/zasto-biznis-treba-mediaciju-i-medijatora>)
- Petar Petrić, *Odvjetnici i medijacija*, *Odvjetnici u mirenju/medijaciji - okrugli stol*, Zagreb, 2018., , pristupljeno: 3. svibnja 2024. (<https://www.linkedin.com/pulse/odvjetnici-i-mediacija-petar-petri%C4%87>)
- Petar Petrić, *Odvjetnici i medijacija: odvjetnici u mirenju/medijaciji - okrugli stol održan 17.10.2018. u Zagrebu, Hrvatska, HUM "Nova perspektiva odvjetništva - da li i kako vještine izmiritelja/medijatora utječu na pružanje bolje i modernije odvjetničke usluge"*, pristupljeno: 4. svibnja 2024. (<https://www.linkedin.com/pulse/odvjetnici-i-mediacija-petar-petri%C4%87>)
- Smjernice Europske Unije izražene u temeljnom dokumentu o mirenju koji je Europska komisija objavila u travnju 2002. kao tzv. Zelenu knjigu, pristupljeno: 25. ožujka 2024. (http://www.europa.eu.int/comm/off/green/index_en.htm)
- Somani, R., *Role of a lawyer in mediation*, pristupljeno: 7. lipnja 2024. (<https://viamediationcentre.org/readnews/ODM0/ROLE-OF-A-LAWYER-IN-MEDIATION>)
- Starman, J., *Ovjetnik v postopku mediacije in odvetnik mediator*, 2023., pristupljeno 4. svibnja 2024. (<https://www.slo-med.si/prispevki-clanov-dms/odvetnik-v-postopku-mediacije-in-odvetnik-mediator>)
- Statistički podaci Ministarstva pravosuđa, pristupljeno: 12. kolovoza 2024. ([https://webstat.giustizia.it/Analisi%20e%20ricerche/Civil%20mediation%20in%20Italy%20-%20Year%202023%20\(ENG\).pdf.pdf](https://webstat.giustizia.it/Analisi%20e%20ricerche/Civil%20mediation%20in%20Italy%20-%20Year%202023%20(ENG).pdf.pdf))
- Šimac, S., *Mirenje i odvjetnici*, pristupljeno: 3. svibnja 2024. (https://medijacija.hr/wp-content/uploads/2020/04/mr.sc_.Sr%C3%84%E2%80%98an-%C4%B9-imac-Mirenje-i-odvjetnici.pdf)
- Šimac, S., *Kriza državnog pravosudnog aparata*, 2014., pristupljeno: 7. ožujka 2024. (<https://hrvatskaudrugazamirenje.wordpress.com/2016/11/16/hum-blog-intervju-rci-da-pravu-i-mirenju/>)
- Tamminem, A., *Mediation – the new “international arbitration” for our generation?*, 2016., pristupljeno: 10. ožujka 2024. (<http://www.youngicca-blog.com/mediation-the-new-international-arbitration-for-our-generation>)

The European Code of Conduct for Mediators, pristupljeno: 18. ožujka 2024.
(http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm> The European Code of Conduct for Mediators)